

פ"א הובא לפני רבינו סומא א' שהי' מן המשכילים, והי' שחק מדרכי החסידות בכלל, ומנפלאות צדיקים ומופתיהם בפרט, ולא האמין בהם כלל כדרך המשכילים, וכאשר נסתמא פתאים ודרש בהרבה רופאים ועשה כל מיני רפואות ולא הועילו, וגם כולם הסכימו שאין להם עוד שום תרופה עבורו ולא יראה עוד כל ימי חייו, ואז כאשר ראו בני ביתו שאין לו שום תקוה, אף שגם הם לא היו מהמאמינים הגדולים בהצדיקים ומופתיהם מכל מקום חשבו שסוף סוף אין להם מה לאבד, וינסו גם זה, ובקשו מהסומא המשכיל שימלא מבוקשם ויסע עמהם יחד לראדישיץ ומה יזיק לו זאת, ואולי יש עוד תקוה עבורו, אחרי ששמעו מהרבה אנשים חולאים מסוכנים ובעלי מומין שנתרפאו, אבל לא אבה לשמוע מזה, רק שחק מהם ועוד גער ואמר להם גם אתם הנכם שוטים ומאמינים בשטותים כאלה, אם הרופאים המומחים לא הועילו, ומה יועיל הרבי ומה יעזר אותי וביקשו ודברו על לבו והפצירו בו עד שבע"כ נתרצה, ואמר, מה איכפת לי שיהיה לי עוד ממה לשחק, ונסע עמהם לראדישיץ כבואם שמה נתנו להמשמשים איזה מטבע שיכנסו תיכף ולא יצטרכו לחכות ולהמתין עד בוש, ונכנסו המשמשים עמהם, וצוה רבינו שימתינו עד חצות לילה לעת סעודת הלילה ואז יקרא אותם, ויהי בעת שנטל ידיו לסעודת הערב קראו אותם המשמשים ונכנסו עם הסומא, לאחר שבירך רבינו ברכת המוציא וטעם מידי, קרא אליו את הסומא ולקח מעט מפרסת המוציא וישם נגד עיניו ואמר אליו בקול! התאמין אתה שיכול הבורא ביה לעשות, שברגע אחד תראה בעיניך כאחד האדם הרואים, ושתק ולא ענה כלום, והעביר רבינו פריסת המוציא לנגד עיניו ונתפתחו עיניו, וראה כאחד האדם ושאל אותו רבינו אם רואה עתה, והשיב בשמחה שרואה הכל, לאחר איזה רגעים העביר שוב הפרוסה נגד עיניו ונעשה סומא כבתחילה ואמר אליו בלשון קדשו תחת אשר לא האמנת ביוצר המאורות שהכל יכול, לזה אין רצון הבורא ביה שתראה, ועד נצח לא תראה אור, והחסידים והצדיקים המסובין בסעודה ראו זאת וכן תמנה, ואמר להם רבינו מדוע אתם מתחיהם על ככה, אתם סוברים כמו האברכים מזמנינו, וואס מיינט עטץ אזוי ווי דיא היינטיגע יונגע לייט, מיר האבין יונגעראמאן ווייס געפראציוויט אויף יודישקייט, ועם כל זה כשנכנסתי לפני רבינו מלובלין זי"ע, והביט עלי לקח ממני את דם התמצית שלי מגודל אימת רבי עלי:

ע"ד הסיפור המובא בספרנו חלק ראשון דף י"ב: מאשת הרה"ק המפורסם כו' מו"ה ר' ר' עמנואל מפ' שעדבארן זצ"ל, שהיתה בת הרה"ק ר' ישראל זצ"ל בן הרה"ק כו' מרן החוזה מלובלין זצ"ל, אשר היתה נושעת בבנים אצל רבינו ע"ז סיפר לי נכדו הוא מחו' הרה"צ המפורסם כו' מוה"ר עמנואל שליט"א (אדמו"ר מפאביאניץ) שרבינו צוה לה לסגולה שתלבש טלית קטן עם ציצית כשרים עד שתושע ותלד בן וכן עשתה ולבשה טלית קטן עם ציצית כשרים עד שנושעה וילדה בשלום ושיק:

כתב לי ש"ב ויד"ג הרה"ג בתו"י צנמ"ס שה"י מו"ה יעקב יצחק ג"י בן כ"ק דודי אדמו"ר הרה"צ בויק חו"פ כו' מו"ה ר' בנימין שליט"א מראדישיץ שקיבל מחותנו הרה"צ המפורסם בויק חו"פ כו' מו"ה ר' אל"תר מוואלבראם זצ"ל, שבתו של זקינו הרה"ק המפורסם הרבי ר' משה'ל זצ"ל מל'עלוב היא הרבנית הצדיקת מרת נא"רע אסתר ע"ה, היתה חשוכה בנים כי עברו הרבה שנים אחר הנשואין ולא זכתה עדיין להתפקד בבנים, והציקה את אביה במר נפשה בכל פעם ואמרה אליו שכל הבאים אליך יכול אחת לפעול עבורם כל מיני ישועות שבעולם ועבורי אינך יכול לפעול ישועה הצריכה לי שאזכה בבנים חיים וקיימים, ויהי כדבריה אליו יום יום ולא ענה לה דבר ע"ז, עד שפ"א ניגשה אליו בגודל מרירות לבה, ותתמרמרה לפניו ואמרה

ואמרה אליו אב קדוש לא אניחך עד שתבטיח לי בישועה הצריכה לי שאזכה גם אנכי להושע בזש"ק, ובאם לאו למה לי חיים כי נפשי קצה לי ועיני כלות וצופיות לישועה, וכשראה אביה שעתה לא יפטור עוד בתירוצים שונים, ענה לה ואמר בתי תדע כי ישועתך מוכרחת לבא ע"י הרבי מראד"שיץ זי"ע, ואצלו תושע בברור, כשמעה הדברים האלו שיצא מפי אביה לא שהתה כלל, ועשתה כדבריו ונסעה תיכף לראד"שיץ עם חמותה ביחד, ואמתינו שם זמן מצער מחמת שהיתה עמה חמותה אשת הה"צ ר' יצחק מענדיל זצ"ל לא הוכרחה להמתין שם זמן רב כדרך שאר הבאים, ובבואה פנימה שפכה את מר נפשה לפני רבינו הסבא קדישא זי"ע, ותספר לו איך שכבר היא שנים רבות אחר הנשואין ועדיין לא זכתה לבנים, ולזה שלחה אביה הנה לקבל את ברכתו ולזכות לישועה והיא טרם כלתה לדבר ולהתנצל לפניו, אנה-בית-הק' כסא א' כנגדה כדי לאיים עליה ולגרשה מפניו, וגער עליה ואמר בלשון זלזול שאומרים לצעיר בשנים "סמארקאטע" בנים אתה רוצה חיש מהר צאי מביתי, והיא היתה בטבעה רכה וענוגה מילדותה, וכאשר לאחר ששהתה כ"כ וזכתה לכנוס בקודש פנימה, ותחת שקותה נפשה לשמוע מפי קרשו ברכתו וקול מבשר לישועה, שמעה מרבינו החשובה הנוראה והגעררה שזלזל אותה ולזה נשבר לבה בקרבה מאד, ויצאה בבכיה רבה, והסכימה בדעתה שתבכה כ"כ עד שתצא נפשה, וחמותה היתה בת צדיק וגדול אחד אשר היה עוד מרביתו הקדושים של רבינו זי"ע, בראוחה גדול הצער והבזיון ומירות לב של כלתה, נכמרו רחמיה עליה ותלך לדרוש מאת רבינו זי"ע, הטעם מדוע בייש רבינו ככה את כלתה ולהודע בפדטיות הדבר אולי מצא בה איזה חטא אשר גער עליה ומנע את ברכתו ממנה, כאשר התחילה לשאול ע"ז, השיב רבינו ואמר לה אמור לה מזל טוב שהיא כבר זכתה לישועה הצריכה לה בשלימות, ובאופן זה היתה צריכה להיות ולא יכול להיות באופן אחר, ואח"כ חזרו וקבלו ברכת הפרידה, ובפעם הזאת הראה קריבות כיאות לבת גדולים כמות, ובירך אותה והבטיח לה שבמועד הזה כעת חיה תלד בן, וברכת הצדיק נתקיימה במכיון ובמועד שהבטיח לה רבינו זי"ע ילדה בן זכר הוא אא"ז הרה"צ שלשלת היוחסין כו' מו"ה ר' אל"ט מ"איר דוד הלוי זצ"ל (ארמ"ר מוואלבראם) אבי אמי הרבנית תחי' לאורך ימים טובים

עוד מהנ"ל, שמעתי ממקורים נאמנים, שהרה"ק התפארת של"מה זצ"ל מראדאניסק נסע פ"א עם אחות מרעהו איזה בע"ב מעירו ביחד על עגלה אחת לראד"שיץ והי' אז קור ושלג רב על פני הארץ, ויהי באמצע הדרך דמו הערל הבעל עגלה להנוסעים עמו שיתנו לו קצת משקה לתוך פיו כדי לחמם א"ע ואם לאו יעמיד עצמו ולא יסע הלאה מחמת שהדרך היה קשה אז מאד, וכשראו שקיים דבריו והעמיד העגלה ולא רצה ליסע, אז באין ברירה הוציאו מחבילתם צלוחית יין משובח אשר לקחו עמם לכבד בו את רבינו ופתחו ונתנו לו כוס יין, והערל לא הסתפק בזה ולקח הצלוחית ושפך לעצמו עוד איזה כוסות, והשאר החזיר להנותן לו, והאיש הזה רצה להשליך הנשאר על פני השדה כי מה יעשו עוד ביין כזה, וכראות זאת הרה"ק התפארת של"מה זי"ע, לקח מהר את הצלוחית היין מידו, ופתח צלוחית אחרת ושפך לתוך זה שהי' מלא כמקורם וחתם פי הצלוחית היטב באופן שלא היה ניכר כלל שהיה פעם אחת פתוח, ואמר להם אני מראה לכם חדשות בזה, ויהי כבואם לראד"שיץ ביום עש"ק, ובליל שבת קודש הושיט הרה"ק התפארת של"מה את זה הצלוחית יין אל המשמש שיחן זה אל השלחן הסהור, ויהי כבוא רבינו אל השלחן וראה היין מרחוק, צוה להמשמש להגיש לפניו היין להראות לו, וכאשר הסתכל בהיין, אמר לו לך עם זה הצלוחית והשליכנה בנחת תוך האשפה כי נסך הוא, מיד

ומיד רמו הרה"ק יתפארת שלמה זצ"ל, אל הבעלי בתים שלו וכולם נשתוממו מאד מהמראה הנוראה אשר ראו עינם גודל רוח קדשו של רבינו מראדישיץ זי"ע, ובעת חזירתם לביתם אמר להם הרה"ק יתפארת שלמה זי"ע, לא תעל על דעתכם שכוונתי היה לנסות את רבינו מראדישיץ חלילה, כי ברור אצלי רוח קדשו מכבר, ואין זה שום חדשות אצלי, רק זאת חפצתי להראות גם אתכם מהו ענין רביי:

סיפר לי ידידנו הנגיד החסיד ר' עמנואל נ"י שסיפר לו אביו החסיד ר' אברהם זרח ע"ה ששמע מאביו הרבני מו"ה בעריל ע"ה שהי' דר בראדישיץ שהוא היה באותו המעמד בעת שהיה אצל רבינו פ"א כלילה בשעה מאוחרת ובא א' מאנשי העיר שכבר הלך לעולמו וביקש בתחנונים מאת רבינו שיתן תיקון לנפשו האומללה, והאיש הנ"ל היה לו בן בראדישיץ רע מעללים וכבר יצא לתרבות רעה ר"ל, ושלח רבינו אחריו, ובבואו נתן לו רבינו זכוכית יישיש לשמות, וצוהו לברך שהכל מקודם ולא רצה לברך בשום אופן, ואמר רבינו אל אביו המת מה אוכל לעשות לך יותר, אם אינו מאמין בד' ובתוה"ק, ע"כ כעת אין לי עצה עבורך:

סגולותיו הק'.¹

סיפר לי ידידנו החסיד המופלג המפואר מו"ה ברוך דוד נ"י ששמע מאביו הרה"ק המופלג הישיש מו"ה ר' יחזקאל פרידמאן ז"ל מווארשא שקיבל מרבו הקדוש המפורסם כו' מו"ה ר' מאיר שלום זצ"ל אדמו"ר טקאלישיץ שלאשת זקינו הרה"ק כו' מו"ה ר' אשר מזעליחוב זצ"ל, אירעו סיבויים רבים בבנים שלא זכתה לזרע חיים כי הפילה נפלים בכל פעם ר"ל עד שנסע בצלה הרה"ק ר' אשר הנ"ל עם אשתו הרבנית הצ' ע"ה לראדישיץ והתנצלו לפני רבינו והתמרמרו לפניו מאד, אז לקח רבינו מתיבת השלחן שלו חגורה אחת ממלבושיו, ונתן לו ואמר אליו הא לך החגורה הזאת ותן לה ותהיה חגורה בו משך כל ימי עיבורה, וכשתגיע לחודש התשיעי ותתחיל להרגיש חבלי לידה אז תסיר החגורה ממנה ותלד לחיים ולשלום בלי שום מכשול ופגע רע ח"ו, וכשם שאי אפשר שהשמים לארץ יגיעו כך אי אפשר בשום אופן שתפיל הולד בעת שתשא החגורה הזאת עליה, וכך היה שילדה מאז לעת הראוי זרע חיים וקיימים וממנה נתפרסמה החגורה הזאת לאות ולמופת בכל העיר וסביבותיהם כל הנשים המעוברות שבעיר שאלו החגורה הזאת להיות בטוח להנצל משום מכשול כל ימי עיבורם, ופעם אירע א) שנסע גביר א' מעיירות הסמוכים לזעליחוב אל הרה"ק ר' אשר הנ"ל, ונתן לו סכום רב לערבון בידו, כדי שישאל לו החגורה הזאת עבור בתו המעוברת, והשאלה לו, ויהי כאשר מלאו ימיה ובהגיע עתה ללדת, ואחזזה חבלי לידה אבל עברו איוזה ימים, ולא יכלה ללדת בשום אופן והיסורים רבו עליה ועלו עד לב השמים, וירץ הגביר עם מרכבתו אל הרה"ק ר' אשר מזעליחוב זצ"ל, וסיפר לו כל הנ"ל, וישאלהו אם הסירה החגורה מעליה ויאמר לא, אז גער עליו הרה"ק ואמר חיש מהר נסע לביתך ותאמר שתסיר החגורה מעליה ואמר עוד אליו בזה"ל אם רבינו מראדישיץ אמר על החגורה הזאת כשם שאי אפשר שהשמים יפלו לארץ כך אי אפשר שתפיל המעוברת אשר תשא החגורה הזאת אתה רוצה שתלד בעוד החגורה עליה, כאשר בא לביתו צוה להסיר החגורה מעליה, ותיכף ילדה בן של קיימא, וסיפר הרה"ק מקאלישיץ זצ"ל, שהוא ראה עוד מעט מהחגורה הזאת

(א) זה ה"י הרכה שנים אחד הסתלקית רבינו מראדישיץ זצ"ל.

סיפר לי הרה"ח מו"ה אהרן שמואל ליכטיג ג"י סקראקא, ששמע מפי' הרב הנאור'ק צ"ע מחענטשין וצ"ל שאמר לו בזה"ל זקינו ר' בענר'ל פ'נטשורב ז"ל, אמר לי ששמע מפי' רבו הרבי ר' בער מראדישיץ וצ"ל שאמר באם מחתכין הצפרניים צריך להקפיד לקנח את הסכין קודם נתינתו לאדם אחר משום סכנה :

עוד סיפר לי זקינו ר' מענדיל הנ"ל ששמע מפי' רבו הנ"ל, סגולה לעין הרע לומר הפסוקים המתחילים באות נון ומסיימים באות נון :

סיפר לי החסיד ר' משה אהרן ג"י, שלזקינו ר' ישראל ע"ה, אירעו לו סיבויים עם בנים שלא היו מחקיימים אצלו ר"ל, ונסע לראדישיץ והתנצל לפני רבינו והתמרמר לפניו, וצוהו רבינו על הבן אשר יולד לו שיקרא לו שם משמות חיות השדה לסגולה שיתקיימו בניו מצתה, וכן עשה שקרא את בנו אשר נולד לו בשם "צבי זאב" והאריך ימים והוליד בנים ובני חיים וקיימים ז"ע :

סיפר לי איש נאמן שפי"א בא אליו אחד שסבל חולי השיעול עד שנחלש על הריאה מגודל השיעול, ואמר אליו בלשון צחות שיאמר "רחמנא חוסי ותיכף שאמר זה הרגיש הטבה ומאז והלאה לא סבל השיעול כל ימי חייו :

וְיִהְיֶה דרכו לצוות להרבה אנשים שסבלו כאב שיניים שיקבלו עליהם שלא לאכול גבינה בכל עש"ק וזה הועיל להם שלא סבלו עוד כאב שיניים, כאשר הבאתי בספרנו (חלק ראשון דף מ"ד) :

ומורא רבך כמורא שמים (אבות פ"ד).

הרה"ק המפורסם כו' מו"ה ר' יעקב צבי וצ"ל אדמו"ר מפאריסוב ז"ע, היה עוד מאברכי חסידיו ראדישיץ והתמיד לבא בכל פעם לקבל פני רבו הקדוש, פי"א בהיותו עוד רך בשנים כבן י"ז שנה היה בראדישיץ ולא הניחוהו לכנוס מיד בקודש פנימה לקבל שלום מפני הבאים הקודמים כי רבו שהמתינו שם איזה ימים, והוכרח להמתין שם איזה זמן, ואינתייע מילתא שבא אביו הרה"ק ר' אשר וצ"ל מזעליחוב (שהי' ג"כ מתלמידי ראדישיץ) לשם, כשמעו שבא אביו הרה"ק נתמלא שמחה כי עתה לא יצטרך עוד לחכות, ויקבל שלום תיכף ביחד עם אביו, וכן הוה כי בבוא הרה"ק ר' אשר הנ"ל לבית מדרשו של רבינו צוה להודיע לרבינו שהוא רוצה לכנוס, ותיכף קראו אותו פנימה עם בנו האברך הקדוש הנ"ל (הוא הרבי מפאריסוב) כאשר באו בקודש פנימה קרא רבינו את הרה"ק מפאריסוב אליו, וניגש אל רבינו וצוהו שירכין ראשו כדי לקבל את ברכתו הקדושה, ובכל פעם שסיפר הרה"ק מפאריסוב זה הסיפור סיים ואמר "כי לא היה אז במציאות בשום אופן שבעולם להרכין ראשי מגודל הפחד והאימה שהיה לי אז בעמדי לפני מורי ורבי הק' וארכבותי דא לוא נקשן מגודל החרדה, עד שריחם עלי, בנו הרה"ק ר' ישראל אימ"שע וצ"ל, שראה כל זה, והוא הרכין את ראשי ואז פשט רבינו את ידיו הקדושים ובירך אותי, וברם זכור אותו תצדיק לטוב הוא הרה"ק ר' ישראל אימ"שע ז"ע מראדישיץ בנו של רבינו שהוא היה הגורם שאזכה לקבל ברכתיו של רבינו הסבא קדישא ז"ע, (זאת סיפר לי יד"נ המופלג בתו"י בנשיק מו"ה ברוך דוד ג"י פרידמאן) .

גרסינן במדרש רבד (במדבר פ"ד) דברי חכמים בדרבננות ובמסמרות טועים
מה המסמר הזה הנטוע בדלת הוא מקיים הדפין כך כשהצדיקים גורין הקב"ה
מקיים דבריהם כו'

(ובכ" דברים פ"י) גרסינן אמר אלקי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם.
ומה צדיק מושל יראת אלקים הצדיקים מושלים בביכול שהקב"ה מושל, כיצד
כל מה שדבק"ר עושה הצדיקים עושים כו' חקב"ח מרפא כל ארץ ואלו
רופא את נעמן שלא ברטיה כו' ובס' תנא דבי אמי' פ"ב הוסיף עוד ר"י אלו
ואיזה צדיק מושל ביראת אלקים זה הכובש את יצרו עכ"ל, ומי לנו כובש
את יצרו מנעוריו כ"כ ברבינו. כאשר הבאנו בספרנו חלק ראשון, הרבה פעמים
שהגיע לכלות הנפש מנודל הלחין וז' הדחק ולא רצח להגיד או להתנגל לשים איש
ולאחר כל אלה כשהיך לגזום מר להשיב נפשו המעונה כרעב וכשאר סיגופים
ורגיש בלבו קצת הנאה מסק מלאכול, כאשר כתבנו בחלק ראשון, דף כ"ה
ודף ל"ד, וכשאר מקומות שם, ובס' ב"ב קט"ז גרסינן דרש ר' פנחס כל מי
שיש לו חולה בתוך ביתו יקח אצל חכם ויבקש עליו רחמים שני חמת מלך
מלאכי מות ואיש חכם וכפרנה וכו' הנימוקי יוסף ומנהג זה בצרפת שכל מי
שיש לו חולה בתוך ביתו מבקש לפני הרב התופס ישיבה שיברך אותו עכ"ל
וכ' בס' דבק טאה ולא כמו שנוהגים בזמננו בעת שהחולה נוסס ר"ל וגלגל
הרופאים למתלתו או שטעו בתרופתו ונד שגרי מות הגיע או באו אצל
החכם שיבקש עליו רחמים וגם שאמרו שאל יתיאש אדם מן הרחמים זה כוזב
שהוא מקוה ושואל הרחמים מבעל הרחמים לא כן אחר ששם כמחזון
ברופאים ונתיאש מהם אח"כ בא יבא לחכם לבקש ממנו רחמים עכ"ל

סיפור לי שייב החסיד ר' שלמה שוייב נ"י ששמע מאביו הרח"ג חז"נ יושב כו' מו"ה
צבי הירש ז"ל דומ"ץ בעיר וולאשצאווה איך שפיא הובא לפני רבינו
חולה מסוכן א' שנתמסס הריאה שלו וכמעט שרקק את כל הריאה ר"ל, והרופאים
בבר יאשו אותו וכמעט שלא ניכר בו צורת חי, ולא היה בכוחו עוד להלך וגם
לדבר, ויהי כאשר הביאוהו קרוביו אל רבינו וניגשו עמו כדי לקבל ברכתו הקדושה,
או הגביה עיניו הקדושים והסתכל בפני החולה ואמר המאמר חז"ל במשנה (ברכות
פ"ה) אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים א' ואומר זה חי,

א' כחב בזה"ק פ' האינו דף רל"ט. הוה כתיב בזהו ספרא דקרטנא חסידא לבתר הוה
רשים בזה קרא כל געורא דאלטריך חסידא חכים למעבד למרע דשכיב צבי מרע"י בי אסורי
דמלכא למפלח למארי עלמא כו' ועל דא אלטריך לחסידא חכים לחסידא עליו חי יכול
למיהב לי אסוותא מן גופא יאות ואי לאו יתן לי אסוותא לשמתי וישתדל על אסוותא
דנשמחא ודא הוה חסידא דקב"ה ישתדל בזה עלמא ובעלמא דאחי, איך אלעזר עד השתא
לא שמענא מחסידא דא ומספרא דא בר מזמנא חדא דאמר לי טייעא חדא דשמע לאבוי
דאסידא חד הוה ביומוי דכד הוה מסתכל בבר נש כד אי' צבי מרע"י הוה אמר דא חי ודא
מת, והוה אמרין עליו דהוה זכאה קשוע דחיל חטאה וכל מאן דלא יכול למזון מה דאלטריך
אי' הוה קני ויהיב מדלי' והוה אמרין דלית חכים בעלמא כגיני' ובלולתי' הוה עבד יתיר
ממה דהוה עבד בידוי כו' עיי"ש.

כתב בס' לקוטי מוהר"ן על מה דאמרו חז"ל מי שיש לו חולה בתוך ביתו יקח אצל חכם
ויבקש עליו רחמים, כי עיקר התפלה אינם יודעים כי יש בעלי גאוף שאינם
רוצים שילכו ללדיקים, ואומרים שהם בעלמא יכולין להסתפלל ומונעים גם אחרים כשיש להם
לער

כשאמר התיבות ואומר זה חי משש בידיו הקדושים על החולה במקום הריאה, ומיד הרגיש החולה הטבה יתירה וגדמה לו ממש כאילו נפח בו רוח חיים א' והושיב בתוכו ריאה חדשה ומעט מעט הבריא כאחד האדם הבריאים, וצוה רבינו להאיש הגיל ולקרוביו שאל ישוה עוד פה ויותר בכון ליסע תיכף לביתו משום חשש עינא בישא, וכן עשו והאיש הגיל האריך ימים אח"כ:

פ"א בא אליו איש חסיד א' שהיה ביתו ריקם עם בתו בוגרת אשר כבר הגיעה לפרקה פרק בתולה גשאת ולא נודמן לה שום שידוך כי מלבד סיבת הדחקות

לער או חולה לילך ללדיקים, עליהם נאמר השב אשת האיש כו' כי זה הבעל גאון מוכנה בלשון אבימלך אבי, לשון רלון, כי הוא רוצה למלוך והיינו אבימלך, כי באמה לדיק מושל בתפלתו כמשיג לדיק מושל יראת אלקים, והוא מחגלה בעלמו שיכול להחפלו ויש לו הממשלה, וע"כ מוכנה בשם אבימלך כי הוא רוצה למלוך, ואומר אנא אמלך וזה פ"י השב אשת האיש אש"ת ר"ת ארנ"י שפתי תפתח, זה בחי' תפלה דהיינו השב אשת בחי' התפלה להלדיק, כי נביא הוא כי הקב"ה מחלוא להפלתן של לדיקים ומשגר תפלה סדורה בפיו כדי שיהנה מתפלתו, וזה כי נביא הוא לשון יב שפתים כמו שאמרו חז"ל (ברכות ל"ד) בורא יב שפתים אם שגורה תפלתו בפיו וכו' וזה "הש"כ ר"ת ר"ר שד"ה ב"ת זה רמז שתפלת הלדיק הוא בשלימות שמעלה אותם מבחי' הר ושרה לבחי' בית כנ"ל, אבל אלו הבעלי גאון הם מעכבים תאוותו של השי"ת ואינם מבקשים מלדיקים שיחפלו עליהם כי חושבים שהענו וסגפו את עלמם, ובהם הם לדיקים אבל האמת אינו כן כי כל התעניינים שהענו אין זה אלא כמו שק שיש בו חירס הרבה וכשמדיקים את השק אשפ"כ נשאלו בו החורים והגוף נקרא שק כמאמר התנ"ך שיגאל שרי שקך (שנת קריא) ואם התבוננו בעומן היו רואים, אחר כל התעניינים עדיין ישאלו אללם כל תאוותם קשורים בשקם היינו בגופם ולא תאוותם בלבד נשאר קשור בגופם, כ"א גם תאוות אביהם שיש אללם משעת ההולדה, מחמת שלא נחקש אביו בשעת זיווג גם זה קשור בגופם עדיין, ובדאי אלו היו רואים את כ"ז, מדרה גדולה ה' נופל עליהם כי היו רואים איך היו עומדים במדרגה פחותה ושפלה, וז"פ (בראשית מ"ב) ויהי הם מדיקים שקיהם והנה איש צדור כספו בשק, אחר כל התעניינים שהוא הרקת השק בחי' הגוף עדיין והנה איש לרור כספו, שקשור ולרור כספו ותאוותו, בשקו וגופו, ויראו את צדורות כספיהם המה ואביהם היינו לא די לרורות כספיהם שהוא תאוות עלמן, כ"א גם המה ואביהם היינו התאוות של אביהם גם המה לא נפלו מהם, והיו ויראו כי מדרה נפלה עליהם ואזי לא היו רואים להשתרר ולמלוך, והעלה היעולה לבעל הגאון שהוא ע"ז כמ"ש (משלי ט"ז) מועבת ה' כל גבה לב, כמו שדרשו חז"ל במס' סוטה ד" העיקר הוא ע"י התקרבות ללדיקים כמוכח בתיקונים כו' עיי"ש.

ובס' זרע קודש (בשלת) כתב שיש עמים שלריך הלדיק לעשות באופן זה שלא להחפלו בפירות כמו שאנו רואים בלדיקי הדור כשבא אדם לפניו ומבקש מאתו שיחפלו עליו בעניני הערכות ומשיג לו הלדיק בהעברה בעלמא, השי"ת יעזר לך וברומה, ומי שהוא לדיק גדול פועל מדיבור זה תיכף, כי זה הדיבור בעלמו הוא תפלה לו ית"ש רק שהוא בהסתר מפני שרואה הלדיק שעת לירא מקטרו, ולריך להסחיר תפלתו שלא ירגישו כלל המסטינים שהוא מתפלל

א' כתב בס' לקי"ת, בשם גדול א' עה"פ מה תלעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו פירשיי ז"ל שישראל נחומים בלילה ואח"כ מאריך בתפלה, והקשה הוא ז"ל וכי יש עלה אחרת רק להחפלו לך, ויתירך כי ד' אמר למשה לא עת להאריך בתפלה רק הוי גזר ואני

ששרר בביתו היה בעוכרו, נתוסף לזה עוד חסרון בביתו שהיתה קטנה בקומתה מאד כמו בת ד' שנים אשר לא היתה מהמעלות היתירות, והתמרמר מאד לפני רבינו על מר גורלו ר"ל, והפציר בו שיעורר רחמים עליו שיזכה לישועה שלא כדרך הטבע שיוזמן לו במהרה שידוך הגון עבורה וגם שיוכל לפזר לה נדוניא בהרוחה כנהוג, וצוה לו רבינו שישבות אצלו בשיק וכן עשה, ויהי במוצאי שיק בעת סעודת מלוה מלכא, צוה לו רבינו להגיש אליו את בתו הנ"ל, והניף את ידיו הקדושים למעלה מראשה ובירך אותה ונתגדלה קומתה והגב"י ידיו הק' עוד למעלה ונתגברה עוד קומתה וכן עשה איזה פעמים עד שהגיעה קומתה למדה הממוצעת ושאל את אבי החסיד הנ"ל אם די הוא וענה ואמר ברוב שמחה והתפעלות, ר"י ובירך אותו שיוזמן לו שידוך הגון במהרה עבורה, והחסיד הנ"ל נסע לביתו שמה בישועה הנ"ל ובטוח בברכת הצדיק, וכן היה שלא ארכה השעה ונזדמן לה שידוך הגון מאד ובהשתדלות רבינו המציאו לו מעות נדוניא והשיא את בתו בכבוד הראוי. (מפי ש"ב ר' אהרן נ"י שקיבל מאבוב"ק):

כתב לי ש"ב הרה"צ יו"ש נ"י מו"ה ר' נתן יעקב שליט"א מקינצק וז"ל שמעתי מאיש נאמן וחסיד דמ"ח ראטמאן ע"ה ששמע מאביו ע"ה שה' המעשה זו בימיו ומפורסם ה' גם בין אוה"ע בכפר אחד ה' דר שם יהודי א' ושמו עוזר ואיכרי הכפר ה' מכנים אותו בשם „עוזריק" הוראתו עוזר קטן (בלשון סגי נהור) כי ה' גבה קומה מאד ואמין כתפים וגבר אלים מאד ופרנסתו ה' שהמציא לבני העיר אוונים ותרנגולים וחלב וכדומה ואירע פ"א שה' מוליך אוונים בדרך למכור לבני העיר, פגעו בו „הקאזאקין" (אנשי צבא רוסיא) בדרך ולבו התמוגג בקרבו מגודל הפחד והאימת מות שלא יזיקוהו כדרכם הרע תמיד בעת פגעים איש יהודי הולך בדרך יחידי להכות אותו או לבזוזו, והנה כאשר עברו מעל פניו ולא הרעו לו גדלה שמחתו מאד, אבל לא ארכה לו השעה כאשר הלך לדרכו הלאה, פנה אליו קאזאק א' שיצא מהשורות של החברותא שלו שרכבו הלאה ורכב בחזרה להיהודי „עוזר" הנ"ל, וחירף וקילל אותו, ולקח אותו בהרצועה אשר בידו, ואח"כ לקח החנית ודקר לתוך אוז א' ולקח האוז עמו על הסוס שרכב, ויהי כראות זאת היהודי עוזר הנ"ל, ולא יכול עוד לכבוש את כעסו, ונתן מכת לחי להקאזאק ברב כח ומיד נפל מעל סוסו מת, ויהי כשוך חמת היהודי וראה את אשר עשה והתחרט מאד על חדבר הזה, אבל מה שעשה עשוי ואין להשיב, וחשב עצה בלבו איך להעלים הדבר, ועלה על דעתו ראשית לקבור את ההרוג שלא יודע הדבר אבל הופרעה עצמו, כי כאשר רכבו הקאזאקים איזה פרסאות ראה השר אלף שלהם (גענעראל) כי קאזאק אחד חסר מהשורה צוה לשני אנשי חיל שירכבו בחזרה ויחפשו את הקאזאק הנאבד וכן עשו, חפשו אותו עד שבאו למקום שעמד שם היהודי עוזר הנ"ל שה' טרח וטפל בקבורת הקאזאק, הם כשראו אותו צעקו עליו הוי, יהודי אומלל, יהודי רוצח, שהרגת אחד מאנשי הצבא, מרה תהי' אחריהך, התליה מוכן לך, והיהודי ראה שלא יוכל להכחיש הדבר, הודה שהוא הרגו, והצטרק שלא ה' בכוונה רק שגגה יצאה מלפניו כי לא הכהו רק מכה אחת על פניו מפני שחטף וגזל ממנו אוז, אבל לא הועיל כלום בהתנצלותו כי השני הקאזאקים אסרו אותו על אחד מהסוסים ורכבו עמו אל שר האלף (גענעראל) וספרו לפניו שראו שהיהודי הזה רצה להעלים חטאתו שלא יודע

ואני מקיים, (ואמר הלעיר כך בלע"כ כי החולה הזה ה' במלכ כזה, שהשעות היו ספורות לזה בזה"י האלו ה' בבחי' והנר תויר כ"י)

חדבר ע"כ רצה לקברו, אבל הם פגעו בו בשעה הראויה שלא הספיק עוד לקברו, כהתימו מלספר כבודו בשוטים שבידם ואח"כ הובילוהו לעיר הקרובה ומסרו אותו ביד שוטרי העיר, והשוטרים (פאליציי) אסרו אותו בבית הסוהר איזה ירחים עד שהניח ערבון (קויצ'ע) סכום רב שינוחו אותו לחפשי עד המשפט והיהודי כאשר יצא מהתפיסה לא ידע מה לעשות ולמי לפנות לעזרה רק לאבינו שבשמים, וביקש מהשי"ת שיזמין לו עצה איך להנצל ועלה על דעתו כאשר נשמע שמע הסבא קדישא מראדישיץ בעולם למופת הדור ופועל ישועות בעולם ורבים נוסעים אליו להושע ע"י קדושתו ותגור אומר ויקם לך גם אני אסע אליו לקבל ברכתו שיעזר לי השי"ת שאנצל ממצוקה הזאת וכן עשה ונסע לראדישיץ, וכאשר בא בקודש פנימה שפך מר שיחו וצערו לפני רבינו ובכה מאד עד שנתרגש רבינו ואמר אליו אל תבכה עוד רק שמע נא אשר איעצך הנה בעיר הבירה ווארשא דר השר צבא הראשי (פעלד מארשאל) של אנשי החיל ותלך אליו ויעזור לך השי"ת שתצליח בדרך, היהודי עוזר הנ"ל כשמעו עצמו של רבינו רעה אחזתהו כי איך יוכל לילך לבדו בלי שום השתדלות ובקשת רשות (פראשעניצ) אל הגענעראל הראשי בכבודו ובעצמו הלא בטח יורה בקשתו אליו וימית אותו בלי שום ספק בשמעו שהרג אחד מאנשי הצבא אבל דברי רבינו חזקו לבו לכל יפחד מאומה כיון שציוה לו רבינו יוכל לסמוך עליו שלא יוכלו לנגוע בו לרעה, ואין להרהר אחר דבריו כלל, וכן עשה ונסע לווארשא, והלך אל הגענעראל אבל לבו פעם בקרבו מגודל הפחד כדרך שהולכים אל המלך, כאשר בא אל הפתח הקיש על הדלת פתחה לו שפחת הגענעראל ושאלה אותו מה הוא רוצה בכאן, וענה שיש לו ענין נחוץ לדבר עם האדון הגענעראל, האיש עוזר הנ"ל, הלך תלאה בחדר הפרוידור והנה אשת הגענעראל הלכה לקראתו והיא הכירתו עוד מכבר אבל הוא לא הכירה והתחילה לשמוח עמו כמזא שלל רב אבל הוא עמד נבהל ומשתומם מאד על השמחה שלה עמו ומאין היא מכירה אותו, אשת הגענעראל בראותה מבוכתו של האיש הנ"ל הבינה שהוא לא מכיר אותה, נגשה אליו ואמרה לו האם אין אתה מכיר אותי? הלא אני נתגדלתי באותו הכפר שאתה דר בתוכו משרתת לנפח אינו יהודי שכן לאביך הייתי ואני מכיר אותך היטב, אז נזכר את עצמו והביט בה והכירה כי מתחילה לא הכירה מפני שהיתה עולה מבירא עטיקתא לאיגרא רמה מטלאים וטלאות לבגדי מלכות אז נחה דעתו ושאלה אותו מה בקשתו ותעש, אז סיפר לה מר גפשה והאסון שאירע לו מהחל עד כלה, כשמעה את צרתו ניחמה אותו שאל יפחד מאומה ולא יאונה לו שום רע ח"ו עבור זה, כי לא הרג אותו במכיון רק בשגגה, וכן הוה כי הלכה אל בעלה וביקשה אותו שיחוס על היהודי ויתן לו חופשה ולא יעשה לו שום רע ח"ו, עד שפעלה אצלו את בקשתה, ויקרא הגענעראל את היהודי אליו וצוה לו שיספר לו כל הענין בלי שום פחד, וסיפר לו הכל בקול בוכים, וענה לו הגענעראל יהודי אל תפחד כלום, לך לשלום לביתך כי לא חסר לי קאזאקין, יהי קאזאק אחד חסר, האיש עוזר הנ"ל הלך לביתו בשמחה ובטוב לב, ונסע תיכף לראדישיץ לבשר הבשורה ולתת תודה אל רבינו הסבא קדישא אשר נושע בזכותו וע"י עצת קדשו זי"ע:

עוד מהנ"ל, שמעתי מאם אמי הרבנית הצדיקת כו' מרת נורים ע"ה, בת זקנינו רבינו הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע, ואשת הרב הגה"ק כו' מרה יצחק זצ"ל אבדיק ראדישיץ שפ"א אמר זקנינו הסבא קדישא זי"ע, לעגלונו יהודי בלילה אחד לך אסור את המרכבה כי אני צריך ליסע לאיזה מקום, וכן עשה הבעל עגלה ואטר מרכבתו, וישב הסבא קדישא על מרכבתו וצוה להכביע שיסע ולא אמר להיכן יסע

סע דק כשבא למרשת דרכים ולא ידע לפנות לאיזה דרך מהדרכים אז שאל את אא"ז הסבא קדישא את הדרך אשר יסע בה, והראה לו אא"ז הסיק ואמר לו בדרך הזה תסע, וזה הדרך לא רחוק מראדישיץ הי' דרך מסוכן עוד משנים קדמוניות שכל אחד פחד ליסע דרך שם כי היה כמה מקרים וסיבויים דעים ר"ל שהרבה אנשים שעברו דרך שם ניוזקו אפילו ביום היה פחד ליסע דרך שם ויותר מקום מסוכן היה היער שהיה שם באותו הדרך כי שם שכנו מחנות רוחות רעות (א) ושעירים ירקדו שם, הבעל עגלה כשראה שהסבא קרישא צוהו ליסע דרך המסוכן הלז התחיל לבו לפעם ולקשקש ורעדה אחזתהו מגודל הפחד, וענה לאא"ז הסבא קרישא "רביי שם אני ירא לנסוע וגער עליו הסבא קרישא ואמר, שוטה אל תפחד רק אחוז דרכך הלאה, הבע"ג בעל כרחו נסע הלאה בפחד ואימה גדולה, ויהי כשהגיע להיער המסוכן הג"ל, צוהו הסבא קרישא להעמיד את המרכבה, וירד ובנס לתוך היער והבעל עגלה נשאר יושב יחידי על המרכבה וארכבותיו דא לדא נקשן עד שכמעט פרחה נשמתו אצלו, ובנס היה שהיה מתקיים נשמתו בו, והסבא

(א) גרסינן במדרש תהלים אמר ר"י בשם רבי חין בית רובע נחללו של עולם כולו שאין בו ט' קבין מוזיקן ואדם פושט ידו לחוך המוזיק והקב"ה משמרו, אמר ר' יהושע בן לוי בשעה שהולך בדרך חיוניות של מלאכים מהלכין לפניו ומכריזין ואומרים חנו מקום לחיוניות של הקב"ה, רבנן אמרי פרחמה נתון לפני עיניהן של מוזיקים כחמורים הללו של טוחנן ובשעה שעונותיהם של אדם גורמין אותו הכיסוי מחגלה והוא מביט באדם ומשתנות פניו שני משנה פניו ומשלחהו והוא מביט בו והוא ניוזק מיד, לכך מסר הקב"ה כל המלאכים הללו שיחא משמרין אותו א"לך משמאל ורבוז מימין כו' עיי"ש.

ובס' נשמת חיים בשם חקוני הזהר וז"ל שכל מעשה בראשית נתנו חלקם בבחיאתו של אדם כשרוצה הק"ה עמהם ואמר נעשה אדם חן מהמוזיקן שקטרגו על בריאתו ואמרו מה אנוש כי תזכרנו ולכן עדין שונאים לאדם ומבקשים רעתו השם ישמרנו, וע"כ נקראו שדים מלשון שדה כי מליאתם בשדה יער וכבר למדו רז"ל בצרכות פ"א שאין נכנסין לחורבה מפני המוזיקן, וכחב שם והנה בלוינו שמענו ואבותינו ספרו לנו איך בעיר "נימאראניש" אשר במלכות פורטיגאל בית א' ישן, והרבה מדוכסי העיר לא הי' דרים בחוכו כי יא' עליו שם רע ששם הרגיעה לילית ושעיר אל רעהו יקרא, והנה פעם א' בצחוב העיר איזה בחורים אבידי לב מדברים, ויאמרו איש אל רעהו נבא נא אל הבית אם ימיתנו ומתנו ואם יחיינו נחיה, ונעשה לנו שם, ויתחזקו ויבואו אל הבית וידליקו נרות ושלחן ערוך לפניהם, ויהי הם אוכלים ושותים ומיגנים, והנה נער קטן שחור כעורב וילך ויקרב ויאמר אדני שלחני ורוחני להגיד לכם שזיכף ומיד תלכו לשלום וספנו את הבית, וישיבו לו אמור אל אדוניך שיבא נא כבודו אלינו ויחדיו נמתיק סוד, אולם כהרף עין חזר אליהם הנער וגזר עליהם שיפנו, ויען לא במהרה עשוהו בקלף גדול וביד חזקה הטילו רוח בערה בבית ויכבו את הנרות ויסקלוהו באבנים והמה ברחו זה מדלג על הספסלים וזה מקפץ על החלונות זה נשברה ידו וזה רגלו והעיר כלה נבוכה, וכל ישעם וכל חפץ הרומות האלו, כי לא ימית האדם ביראת ה', וכן ראינו שעשה כל השתדלותו להחט"א את אברהם ולנסותו בא אל האלקים, ואמר מכל הסעודה שעשה שחא הקריב לפניך חור או בני יונה, וזהו אחר הדברים האלה אחר דבריו של שטן, וכמו שארז"ל הלך וקדמו בדרך כדי להכשילו, גם הוא הי' הסיבה במעשה העגל וכמין דמות משה מת הראה להם השטן שנושאין רוחו באויר רקיע השמים וכל ישעו להחט"א את האדם ותיכף ומיד שמוט"א כותב עליו שטנה כי ע"כ נקרא שטן השם ישמרנו: עכ"ל.

קדישא שהה ביער בערך שעה ומעט יותר ותיקן שם מה שתיקן וטיהר את היער ואח"כ בא חזרה וישב על מרכתו וצוהו ליסע חזרה העירה ומני אז נטהר הדרך ונעשה מנוקה מכל מכשול ופגע רע, ולא אירע עוד שום רע ח"ו:

לפני איוזה שנים היה בראדישיץ ע"ל זקן א' בן מאה וחמשה עשר שנים שסיפר במסיח לפי תומו לפני הרבה אנשים שהיו שם אז, וזה היה ביום הילולא ח"י סיון סיבת אריכת ימיו איך שבנערותו הי' פועל אצל אימן מלאכת מצעות (טאפעצירער) ואירע פ"א בעת שנצטוה בעה"ב שלו לעשות כסא מוצעת עבור רבינו, ודרכו של בעה"ב שלו האומן להכין הסחורה ומוכין ושאר דברים הנצרכים בחקציב ובמנין והוא עשה מלאכתו כפי שנצטוה ובהגיש לו הסחורה ושאר דברים הנצרכים לעשות הכסא עבור רבינו טרח וקנה עוד סחורה ומוכין והוסיף משלו ועשה מלאכתו בשלימות שיהי' נעשית כהוגן על צד היותר טוב, כדי שהרבי ישבע רצון, וכאשר גמר הכסא והביא לפני רבינו, שאלו מי עשה זאת, ואמר לו הפועל העל הנ"ל שהוא עשה הכסא וגם הוסיף סחורה ומוכין משלו כדי להחנות את הרבי, ובירכו עבור זה באריכת ימים (המעשה ידוע לאנשי עיר ראדישיץ)

סיפור לי ש"ב החסיד החריף בנשיק מר שלום ג"י בן אדמו"ר הרה"צ בויק חו"ס כו' מו"ה ר' בנימין שליט"א מראדישיץ ששמע מפי זקן א- מעיר דואלאשיץ שזקינו הי' גאון גדול בקי בכל הש"ס ופוסקים וגם גביר עצום מאד והי' מתנגד לדברי החסידות, וביותר היה מתנגד להני ב' קדושי עליונים ה"ה הרה"ק ר' ישכר בער מראדישיץ זי"ע, והרה"ק ר' מאיר'ל זצ"ל מאפמא בעהמ"ח שהי' אור לשמים ודרך אותם עד כי דיריץ מעות ג"כ כדי לררוף אותם עד שאירע לו פ"א כאשר ניגש להדביק מזוזה על כתחו, ואחזהו פאראליו ר"ל ונחלה על כל אבריו באין יכול לזוז עם שום אבר בשום אופן ונפל למשכב ודרש בהרבה רופאים ועסק ברפואות שונות וכן התמשך חליו זמן רב עד שהוטב לו וקם ממטתו, אבל הזכרון וכח התפיסה ניטל ממנו לגמרי ר"ל, ושכח את כל תלמודו ולא זה בלבד אלא אף צורת האותיות נשכח ממנו ר"ל, א) וגם לא ידע להתפלל בע"מ, והי' נווץ אצלו זאת עד דכדוכה של נפש, כי ב"ב וקריביו וגם לקח לביתו מלמד מומחה ולמד אותו צורת האותיות אבל בשו"א לא יכול הרעיון שלו להשיב ולהאזין שום דבר, והי' בעיר הנ"ל שני חסידי ראדישיץ ויעצו אותו שיסע עמם לראדישיץ לפייס את רבינו הסבא קדישא, ואז בטח יושע מצרתו וימצא תרופה למכתו, וכן עשה ונסע עמם לראדישיץ, ויהי בבוא האיש הנ"ל לפני

א) כמו שמלינו בדברי חז"ל (פסחים ס"ו) כל המסירה חס חס הוא חכמתו מסתלקת ממנו כו', ר' יוחנן אמר לא בשמים הוא, לא חמלא בגסי הרוח, רבא אמר לא בשמים הוא לא חמלא דמי שמגבי' דעתו עליו כשמים ולא חמלא דמי שמרמיז דעתו עליו כים (עירובין כ"ה) ובמדרש תנחומא כי גאה גאה על כל המתנאים שכל המתנאים כמה שהי' מתנאים זו נפרע מהם, מלרים לקו דמים על שנחגלו דמים כו' דור המבול כו' ח"ל הקב"ה בטובה שהשפעתני לכם אחס מתגאין לפני, דה חני נפרע מכם כו', וכמדרש רבה בראשית פנ"ח אר"י החמיר הקב"ה בכבודו של לדיק יותר מכבודו בכבודו כתיב כי מכבדי אכבד וכו' ויקלו ע"י אחרים, ובכבודו של לדיק כתיב ואכבדה מצריכך ומקללך אחור חני כו'

ובזח"ק האזינו דף רפ"ח, ח"ל קב"ה בעי ביקריהו דלדיקיא יתיר מיקרא דילי' כמה דכתיב בירבעם דהוה מקטר ומפלח לע"ו, וקב"ה מוריד ל' זכיון דאושט יד' לקב"ה דעדו נביאה אחיבש יד' דכתיב (מלכים א' י"ג) ותיבש ידו וגו', ועל דפלח לפ"ו לא כתיב אלא דאושט יד' לעדו נביאה כו'.

רבינו והתנצל לפניו על צרתו ר"ל ולקח רבינו סידור והראה לו ואמר זה א' וזה ב' וכן הלאה ותיכף האזין וקיבל את כל מה שלמד עמו, וכן הראה לו הנסודות עד שלמד אותו עברי וידע להתפלל במקודם, וכל הנ"ל ה' במשך חצי שעה, ושאל רבינו אותו בדרך צחות, מה משכודתי בעד זה, הגביר הנ"ל שהיה למדן מלפנים בראותו כי במשך ימן קצר כזאת למד אותו להתפלל, שכח מה שעבר עליו, וסבור שיש לו עתה המוח והזכרון כבתחלה ולא תלה את הגם הנפלא הנעשה עמו שהיה ע"י שליח ה' הוא רבינו כאשר היה באמת, ענה לרבינו, שמגיע לו הסכים כדרך מלמד דרדקי, אז אמר לו רבינו אם כן די זאת עבורך, ופליאה גדולה היתה זאת, כי שכר לעצמו מלמד מופתה מאד כדי ללמדו חומש ורש"י אבל בשום אופן שבעולם לא יכל ללמד אותו אף פ' תיבה אחת שבחומש ועד יום מותו לא יכל יותר ממה שלמדו רבינו במשך הזמן הקצר הלז, וכן בניו ובני בניו נשארו להם החסרון המכוער שמה שלמדו בחדר בקטנותם המה שוכחים בגדלותם ואינם יודעים רק להתפלל :

כתב לי ש"ב וידע הרה"ח בנשיק כו' מו"ה יעקב יצחק ב"י גאציאל מראדישיץ שמעתי מדודי הרב הוה"צ כו' מו"ה ר' יחזקאל ז"ל אבד"ק זארנוב שסיפר מאמו היא זקנתנו הרבנית הצדיקת המפורסמת בקדושתה מרת רבקה פעריל ע"ה א' שאביה אדמו"ר הרה"ק כו' מרן ר' הלל מראדישיץ זצ"ל, היה לוקח אותה אצל כל רבותיו הקדושים שהסתופף אצלם, בעידה קטנה מפני שהיתה מאד חביבה אצלו שהיא היתה ראשית אוננו וחלקה כבוד גדול עד שאמר עליה שלא היה הרור ראוי שתהיה בן זכר ופי' לקח אותה אצל זקינו הסבא קדישא ז"ע מראדישיץ והיה שתה אז הקאווע וכאשר הביא לו נכדו הרבי ר' הלל הנ"ל, את המרגליות היקרה לקח אותה והיא היתה אז בת ג' ירחים וכאשר ראתה הכף קטן של כסף ששתה בו רבינו הקאווע מצא הכף חן בעיני הילדה ולקחה מתוך הכלי ששתה בו רבינו הקאווע, וכראות זאת אביה הרבי ר' הלל רצה להוציא הכף מידה ולהחזיר אל הכלי, אבל לא הניחה א"ע להוציא זה הכף מבין ידיה, וכאשר ראה רבינו שהילדה אינה מניחה ליקח הכף ממנה אמר

וכס' עבודת ישראל פ' וישלח וז"ל ואלה המלכים אשר מלכו וגו' ידוע מס' רבינו ר' ד"ב ז"ל כי כל אדם אשר מתנשא רוחו בקרבו לאמר אני למדן ואני עובד ד' הוא ממלכין דמותו ומאנין חבירין ר"ל והתיקין הוא ע"י שם מה לדעת כי מה הוא זולת שפע הכורא ב"ה ע"ש באורך וז"ה אלה המלכים שהם ז' מלכין דמותו לפני מלך מלך לבני ישראל כי מלך לבני ישראל הוא היוצר כל וכשח"ו האדם מתנשא נגדו ברוח גבוה כלומר שהוא יש פ"ע זולת המלך הנ"ל אז הוא עלמז מאלה המלכים וז"ש חז"ל כל הנטפל לשם מלפניו הוא נחמק פ"י הגם שאדם עובד ד' ונטפל להשם אבל מלפניו כלומר שדומה לו כי הולך לפני השי"ת ואינו לריך לעזר הכורא כי הוא עובד ד' ולומד תורה בכה עלמותו אז הרי זה נחמק מסטרא דקדושה ואין בו ממש כי הוא ממאנין חבירין, אבל הנטפל לשם מאחריו ופירשו חז"ל כו' עיי"ש עכ"ל

א' היא אשת זקוני הרב הגה"ל ברוך חו"פ ששם לילות כימים בתפ"ק כו' מו"ה ר' אשר אנשיל ז"ל שהי' אבד"ק וואנחאלק ובשנים האחרונות ה' דר בפ"ה לאדו, אשר היתה מפורסמת לבעל מדרגה בגדול לדקדקה ועטיוהיטה וכשרון מעשי' אשר אין לשער וכל מעשי' ה' לשם שמים אשר כל רואי' יכירון כי היא מורע כרך ה' ואם נספר מגדול לדקות מעשי' הדקדקת הלז, וגם גדלות ושכחי בעלה הרב הגה"ל הנ"ל אלעזר לעשות ספר מיוחד ואכמ"ל.

אל נכדו הרבי ר' הלל זי"ע, תהי' לה הכף הזה לדורן דרשה (דרשה גישאנק) ומובטחני בהילדה הזאת שיצא ממנה דור ישרים יבורך צדיקים ותמימי דרך, והכף של כסף הנ"ל נפל בחלק ירושה של הרב הגה"צ אבדיק זארגוב הנ"ל, ועדיין מונח שם בין שאר עזובין:

ואני הצעיר שמעתי מאמי מורתי הרבנית הצדיקת תחי' לאויט מולאשצאווא באופן זה כי ידוע שהרה"ק מרן ר' הלל זצ"ל הי' דר בעיר פושערבארז בימי חורפו והי' סמוך על שלחן חמיו שם, ורבינו הסבא קדישא, הי' אביד בעיר הנ"ל כידוע ומדי חורש בחדשו נסע לשם ושהה איזה זמן, ופיא בהיותו בעיר פושערבארז הביא לפניו את בתו הילדה המרגליות היקרה ושתה אז צנצנת חמין עם הכף קטן שלו של כסף ולקח ונתן איזה כפות חמין לתוך פיו כדרך שנותנין לתינוקות כאשר נתן לה איזה פעמים אחזה את הכף בידה בכל תקפה ולא הניחה מתוך ידה, ואמר רבינו זי"ע אל נכדו הרה"ק הנ"ל תהי' לה זאת לדורן דרשה ובירך אותה שעוד תזכה להשקות (אהן קארמיצן) עם זה הכף בנים ובני בנים ויצא ממנה זרע ברך ה' :

עוד מהנ"ל שמעתי שפיא אירע שהי' אז עת צרה ליעקב שהי' מוכן להוציא איזה גזירה רעה, ורצה רבינו לגלות אז עוצם גדולתו ברקיע אפילו בין שרי מעלה של כל אומה ולשון (א) והראה פ"א לאחד מהחסידים החשובים שלו ואמר לו בזה"ל ראה בני תחת הספה הזו (הקנאפע) מונחים כל הכתרים של שרי מעלה מכל האומות העולם :

עוד מהנ"ל, שמעתי שאדמו"ר הרה"ק ר' יעקב צבי זצ"ל מפאריסוב, התפאר את עצמו כל ימיו שזכה להיות מהמסתופפים בצל קורש של אא"י הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע, וקרא אותו רבי מובהק שלי ובכל יום הילולא קדישא ח"י ס'ון עשה סעודה גדולה עם כל אנשי והדליק נרות על השלחן ולבש בגדי שבת ונהג שלחן כמו בשבת ויו"ט והי' מרגלא בפומי' לספר סיבת התקרבותו בראדשיץ כי בראשונה הי' נוסע למאגילניצא ואדמו"ר טמאגילניצא שאל אותו מי הוא זה העלם וכאשר הגידו לו שהוא בן הרה"ק ר' אשר זצ"ל, ונכד מרן היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע התחיל מאוד לקרבו והשגיח עליו בעינא פקחא לבל לדחוק עליו, ואמר עוד הרה"ק מרן מפאריסוב בזה"ל לא יכלתי להשיג בעבור זה את שפלותי ואיך שהנני מקצר בכל יום בעבודת השי"ת ואיך שהנני מכעיס את הבורא ית"ש בכל רגע, עד שפיא נפל לי ברעיוני לבסוף לנסוע פ"א לראדשיץ אל הסבא קדישא וכאשר באתי לראדשיץ ונכנסתי בקודש פנימה אחרי רוב עמל ותלאה לא שאל עלי שום אחד והסבא קדישא זרק עלי הסתכלות אחת בתנועה נוראה עד שהרגשתי בעצמי שנפל ממני תילתי תילתי (ב) וממש נאבד ממני החלב שינקתי משדי אמי ונתגלו לי כל החסרונות שלי

(א) כדאיתא בזה"ק ובשאר סה"ק כאשר הכאנו בחלק ראשון דף ט' בזהרונים ולפעמים לריך הדיק להחזוק ולעמוד על עמרו לעורר רחמי המלכים והשרים יריה לבטל גזירות רעות מעל אחינו בני ישראל כו' עיי"ש

(ב) כתב בם' אגרא דפרקא וז"ל לזה רבינו הקדוש את בנו זרוע מרה בתלמידים, שמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מהרמ"ם זלוק"ל שטיקר קיבוץ הלכנה מאור החמה הוא ברחקות כנודע וכל מה שמחזקת ביותר תקבל יותר מאורה וכל מה שמחזקת ביותר אל המשפיע יכה מאורה כן הוא בדמיון קבלת התלמוד מהרב ע"י שיתנהג עם רבו ברחקות כח"י היראה יקבל ממנו יותר ומחויב לקבל מורא ויקבל ביותר, ודמיון הזה אמר כבוד אדמו"ר הרב יע"ל זלוק"ל ולא יכלו לשמות מים (דאורייתא) ממרה (ר"ל) ממרה דאורייתא

ונתערעשתי מאד על המראה שראיתי עד שנגמר בלבי להחזיק הסבא קדישא לרבי מובהק שלי וכן הי', ובשום פעם לא שאל אותי היכן אכלת והיכן לנית ועוד כהנה אבל זרק עלי חצים ובליסטראות בעיניו הקדושים ובקול המי' שלו פלצות אחזתני, וגם עוד היום מעת שאזכיר את עצמי מזה אחזני רעדה מגודל האימה שהפיל עליו עכ"ל, ואף שהי' רבוק מאד בהרהי"ק מרן ממאגילניצא זי"ע, אבל רבו מובהק הראשון הי' רבינו הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע. (ע"כ שמעתי מחסיד ישיש אחד ששמע כ"ז מפ"ק של אדמו"ר הרה"ק מפאריסוב זצ"ל):

סיפר לי איש אמונים א' ששמע מהחסיד המפורסם ר' אלימלך אנאראווער ז"ל מאיש א' מבאראנוב שנפל מהעליה לארץ ונתמזמו מוחו עד שיצא מוחו לחוץ וניטל ממנו הדעת והריבור ר"ל, והרופאים כבר יאשו אותו לגמרי, ויהי בחשבם מה לעשות, אמר א' מאנשי הבית שנכון הי' לנסות גם זאת ליסע עמו לראדישיץ כי שמע נפלאות נוראות כאלו מהצדיק הזה, ואולי ימצא תרופה גם עבור החולה הזה, מתחלה לא הסכימו אנשי הבית ע"ז מחמת גודל חולשת החולה ואולי ימות בדרך אבל אח"כ הסכימו באמרם סוף סוף כבר אמרו הרופאים נואש שאין לו שום תקוה, ואולי שם ימצא עוד תקוה עבורו כי שמענו נפלאות ונוראות מהצדיק הלז ותיכף נסעו עמו במהירות לראדישיץ, והי' דרכו אצל רבינו כשהביאו חולה מסוכן אליו, אז תיכף הוריעו המשמשים לרבינו להכניס את החולה אליו, או לפעמים כשלא הי' ביכולת החולה לזוז עם גופו הגישו את החולה עם המרכבה שהי' מונח עליו אצל החלון, ופתח רבינו את דלת קטן שבחלון (ליפטשיק) והביט בפני החלון, וכן עשה אצל זה החולה כשהביאו לפניו נתן לו איזה משיחה (מאשץ) ומשח אותו במקום המוח ותיכף הרגיש הטבה עד שהוטב לו בכל פעם יותר ויותר ונסע מראדישיץ בריא כאחד האדם:

סיפר החסיד המופלג ר' שמואל ר' יצחק'לס ז"ל מעיר וולאשצאווא בעת שהי' עם אביו החסיד ר' יצחקיל ז"ל בראדישיץ על שבת קודש אצל רבינו זי"ע, ויהי בליל שבת קודש קודם הקידוש והחסידים והחרדים כבר מתכנסים בביהמ"ד והמתינו על ביאת רבינו לבית מדרשו לקדש, ויהי בבוא רבינו מחדרו בבגדי משי הלבנים שלו כדרכו בקודש ופניו היו בוערים אז כלפיד אש אשר אי אפשר היה להביט בפני קדשו, והנה א' מאברכי חסידי ראדישיץ פנה אל חסיד א' שלא היה מאנ"ש (רק מאותו האנשים שהתנגדו עליו) שעמד אצל הדלת היוצא חוץ ולחש לו באזניו ואמר אליו תאמר לי האמת? הראית כזאת מימין, צדיק עם התלהבות קדושת שבת כמהו? והשיב לו האיש הנ"ל בלחש אם היית אצל רבי שלי אז ראית שזה לא נחשב לכלום, והנה לא שמע ולא ידע שום איש מהשיחה הזו שביניהם, רק תיכף לאחר הקידוש קרא רבינו למשמשו ר' נחמן וצוהו עליו שתיכף ירחק משם את האברך הנ"ל שעמד בסוף ביהמ"ד אצל הדלת וריבר הדברי עזות האלו נגדו, ואח"כ דרשו וחקרו

דאורייתא היינו הלדק שפוא מרה דאורייתא) כי מרים הם רז"ל שהם טלמס שרים בעיניהם ואינם בטלים לנגד הרב מהימן וליבא מלחא דנא בדברי הזכר פ' יתרו דף ס"ט, ח"ל בנין דמלה דעלמא בין דקדושה בין דסט"א לא יכיל בר נש לאמסכא רוחא דלעילא לסמא ולמקרב גבי' אלא דחילו ויכוין לבי' ורעותי' דחילו ותכירו דליבא וכדן ימשך לסמא רוחא דלעילא ורעותא דלעטריך וכי כס"כ חינון מילין עילאין דלעטריך דחילו ואימחא ורעותא עכ"ל הרי מבוחר לפניך שח"א לקבל ולהמשך איזה הערה כי אם ביראה כו עיי"ש.

האניש עד שסיפר להם האברך החסיד הנ"ל מה השיח עם האברך הנ"ל ונתנעלו מאד מגודל רוח קדשו ז"ע.

עוד מהנ"ל ששמע מהרה"ג החר"ף העצום כו' מוה"ר שמואל צבי ז"ל אבר"ק וולאשצאווא ששמע מהרה"צ כו' מוה"ר אהרן קראקווער ז"ל א' (בן הרב תגה"ק המפורסם בעל המאור ושמ"ש זצ"ל) שהי' באותו המעמד בעת שבא לפני רבינו אדון א' ממדינת אשכנז שהי' לבוש בגדי נכרים כדרך שלובשין רוב תושבי מדינת אשכנז וגם זקנו מגולח עם בנו יחידו אשר היה בעל מום אלם שאינו שומע ואינו מדבר, שמאד חשק לקבל ברכתו לזכות לישועה, והתמרמר מאד לפניו על בנו הנ"ל, ואמר שהוא מוכן ליתן הון רב כמה שיפקוד עליו רבינו ובלבד שיתרפא בנו על כל מיחושיו ובפרט שיוכל לדבר, ולא יסע מפה בבושת פנים, והראה לו רבינו על מקום חתימת הזקן ורמז לו שיקבל עליו שמהיום והלאה לא יגלח עוד את זקנו והשיב האדון והתנצל לפני רבינו כי איך יוכל לקבל עליו כזאת במקום שכולם הולכין כך מגולחי זקן ואיך יראה פנים אצלם כמשוגע, אבל רבינו רמז ואמר אליו עוד הפעם אם הוא מסכים ע"ז ויקיים הבטחתו שלא יגלח עוד את זקנו מעתה אז יוכל להושע אצלו בהישועה הצריכה לו, ואם לא יקיים הבטחתו אז ישאר בעל מום כל ימי חייו, אז השיב האדון שקיבל עליו כל מה שיפקוד עליו רבינו וכן יעשה, שיגדל את זקנו ויתנהג כישראל כשר כהלכה מעתה, אז הגיש את בנו האלם לפני רבינו, ונתן לו רבינו איזה סגולה, אחר כך פתח רבינו את המס' בבא קמא אשר הי' מונח על שלחנו והראה לו כדרך שמראים לנערים ושאלו מה זה והתחיל לדבר כאחד כל האדם ואמר כל מלה ומלה כדרך בר אוריין, והאנשים שעמדו שם אז נשתוממו מאד מהמראה אשר עיניהם ראו ובפרט אבי האלם, נבהל ונשתומם מגודל השמחה ופיזר צדקה הרבה מאד לצדקות שונות והיה אז קידוש השם גדול בבואם לעירם, ונתפרסם שם המופת הנפלא הלז, והתחילו אנשים לבא משם בכל פעם יותר ויותר אל רבינו מראד"שיץ ז"ע לכל חולה מסיכן ר"ל ולשאר אנשים הצריכים להושע, וסיים ע"ז הרב הגה"צ כו' מוה"ר אהרן קראקווער ז"ל ואמר בזה"ל על כל הנפלאות אין שום חידוש אצלי כל כך וגם ע"ז שהתחיל לדבר מאחר שראה גם ראה אצלו הרבה נפלאות מאלמים הרבה שהתחילו לדבר אצל רבינו, שלא היה חדשות אצל רבינו אבל זאת שאמר הלשון שבגמרא היטב כאילו היה בר אוריין גמור מכבר, אשר בטח לא הי' האי אלם כהני תרי אילמי דהון בשבבותי' דרבי בני ברתי דר' יוחנן ב"ג דהוי יתבי בבי מדרשא כו' (במס' חגיגה דף ג', עיי"ש) זאת הוא מפליאות היותר גדולות ונוראות מכלם שראיתי בעיני. (כן סיפר לי נכדו החסיד נ"י מולאשצאווא שלא רצה בפרסום שמו):

מנהגיו הקדושים

אמר הצעיר סתוך שחכמים ויקרים בעינינו ובעיני כל החרדים האמיתים את התנהגות קודש של רבינו האי סבא קדישא ז"ע, אשר כל דבריו ומנהגיו שרשם מעצי החיים הקדושים הסתומים ונגזרים בקודש ואף כי אמרו חז"ל "מנהג ישראל תירה הוא" בסתם ישראל ומכש"כ מסבתי ישראל

א) ושיהיה היו תלמידי ראד"שיץ, כאשר הבאתי בעה"ש בספרנו חלק ראשון דף

מ"ד ס"א

ומנהגיו אשר עליהם הכתוב אומר ישראל אשר כך אתפאר בוראי תורת שליטה היא לזה הנני מביא פה מעט מהנהגות קידוש אשר שאבתי ממקורות נאמנים גם בענין התנהגותו בצרכי דגוה קדוש ותהלכותו בהקדבת קרבנות ע"ג המזבח הוא מאכל ומשתה על שלחנו השרור והשגתו היתירה על בני ביתו וכל יו"ט ולכל הגלוים אליו להדריך אותם בדרך הישרה ברוח ישראל
סבא :

ע"ד מנהגו שכבר נכתב בספרנו ח"א (דף נ"ב) שהיה מתנהג להעמיד בתוך סוכתו עוד כסא א' מיוחד עבור האושפיזא קדישא, ע"ז סיפר לי ש"ב הרה"צ איש תמים מו"ה ר' ראובן יהושע שליט"א מדעמבין ששמע מאביו הרה"ח ר' אפרים ז"ל, (נכד הסבא קדישא זי"ע) שמנהג זקנינו הסבא קדישא להעמיד בתוך סוכתו שבעה כסאות עבור כל האושפיזין קדישין. (ח) :

כתב בסי' עמק יהושע אחרון וז"ל שמעתי מהר" הנכבד החסיד מו"ה שמעון פפפער ז"ל מאסטראווא אשר הוא הי' אצל הרה"ק ר"ר בער טראדישיץ וצוק"ל, ושמע ממנו בעת קריאת שמע הי' אומר מהשמרו לכם עד ושמעתם את דברי אלה בלחש מאד, וכן שמע מהרה"ק ר' יעקב הנקרא ר' יעק"ל אפמ"ער וצוק"ל תלמידו שבק"ש אמר בלחש מאד מן השמרו לכם עד ושמעתם את דברי אלה, עכ"ל :
נ"ר מתנהג שלא לנשק אף לבניו ובנותיו הקטנים מעולם, וכן בניו ונכדיו הקדושים היו זהירים בוה, (ז) :

ק"י מתנהג שלא השתמש במאן דקרו ותנו והקפיד להחזיק משמש עבורו שלא יהי' שום בר אוריין כלל שלא יבין אף פרשה חומש, ופעם אירע שלקח משמש והי' סבור שהוא ע"ה ואח"כ ראה שהבין חומש ופירש"י לא רצה להחזיק אותו יותר שישמש אותו, (ג) :

ר"א הקפיד ליטול ידיו בין אכילת דגים לאכילת בשר משום חשש סכנה, ושמעתי מאיש נאמן ששמע מחסיד ישיש א' שפי"א אירע אצלו שנפל חתיכת דג בתוך

(א) כמו שכתב בס' עבוה"ק וז"ל איר החג הקדוש ילך לסוכה ויזוה להביא כסא ומעיל מפואר על גבי' לזכר ז' אושפיזין עילאין קדישין מעין דוגמא שעושין ביום המילה כסא לאלי' הנביא זכור לטוב, בזה"ק דלי לא מתקנין לי' כסא לא אחי זאת הימח להחרידים לדבר ד' להזמין כסא לז' אושפיזין עילאין קדישין כו' עכ"ל.

(ב) ופי"א אירע זהות רבינו בפפערדנארי הביא נכדו הרה"ק ר' הלל ז"ל (אשר הי' דר אז שס) את הילד שלו לחדרו להראות לזקינו שיבדך את הילד היא זקנתי הרבנית הלדיקה מרת רבקה פעריל ע"ה שהי' אז בת ג' חדשים וראה אביה איזה דבר חכמה ממנה ונסקה על ראשה, והביט עליו זקינו הוא רבינו ברחמיו אז הבין הרה"ק ר' הלל זי"ע שרבינו הק' של זקינו שגם הוא ינהג כן שלא ינשק אף לבניו ובנותיו הקטנים.

(ג) כתב בש' מדרש שמואל בשם הר"מ אלשקר ז"ל על מאמר המסנה ודאשחמט בתגא חלף אזהרה למשחמט בתלמיד חכם, ובשם הר"ס לבית מאיר ז"ל ודאשחמט בתגא חלף פ"י מי שהוא מקבל תשמים מלידבא מרבנן שהוא נקרא עטרה על שהוא מעטר את מקומו ומחדרו חלף סיפה' לו עונש אלא אי"כ הוא תלמידו עכ"ל, מכל המפורשים והפירושים נראה דדוקא בתלמיד חכם הוא דאסור להשחמט אבל בשאר דר אוריין מותר להשחמט ובפרט אם הוא לומר עמו איזה ענין חידוש תורה ואפילו אות אחת לריך לנהוג בו כבוד, אבל רבינו זי"ע בגדול דקדוה וענותותו החמיר הרבה לעלמו שלא להשחמט רק במי שאינו דר אוריין כלל כידוע.

קערה עם רוטב לא' מן המסובין, ולקח רבינו את החתיכת דג מתוך הרוטב וצוה לאכלו ואמר שבזה האלף (האלף הששי) אין שום סכנה. (ח):

הקפיד על הנשים שאמרו התחינות הנדפסים בלשון אשכנז ועל כל התחינות אשר לא נודע בבירור מי חברו ולפעמים שבאו אליו אנשים וגם נשים הצריכים לישועה אשר הכיר אותם לאנשים חרדים וצנועים (פרימץ) שאל אותם אם אומרים תחינות וצום שלא לאמרם. (ז).

מאד הקפיד על בני ביתו ועל האנשים הנלוים אליו הסרים למשמעתו שלא ילכו בדרך המאדע ושלא ישנו אף כחוט השערה הן בענין הלבשה והן בשאר מנהגי ישראל משנים קדמוניות, ובימיו הי' הדרך אצל האברכים החסידים שהיו מהגידים הנכבדים שהיו רגילים לילך במיאות מסולסלים בדרך המאדע שיהיה נראים יפים והוא לא סבל זאת, כאשר הבאתי בעזהשיית "בחלק ראשון" דף ט"ז, ובוה הספר דף ו' ובהערותי שם מס' הזה"ק וישב עיי"ש. (ג):

בכל ליל שבת קודש קודם הקידוש היה דרכו לילך למקוה ולטבול עוד הפעם מלבד הטבילה שטבל קודם כניסת השבת, וכן ביוש ג"כ נהג כך, וכן קודם כל מצוה הלך למקוה אף במצוה או מנהג דרבנן קודם הדלקת נר חנוכה, וקריאת המגילה, וסעודת פורים ודומיהן:

(ח) כמו שפסק רבינו הרמ"א ביו"ד סי' קע"ז על פסק רבינו המחבר שכתב שירחוק ידיו בין בשר לגז ויאכל פת שריו בנתיים, וכתב הוא ז"ל, ויש אומרים דאין לחוש לזה רק כשמבשלין יחד ואכלן אבל לאכלן זה אחר זה אין לחוש, וכן נוהגין שלא לרחוץ הפה ולא סידים ביניהם, ומכ"מ יש לאכל דבר ביניהם ולשתות דהוי קנות והרחצה עכ"ל.

וכן כתב המגן אברהם סי' קע"ג וז"ל ואפשר דבזמן הזה אין סכנה כ"כ דחזיקא כמה דברים המוזכרים בגמרא שהם סכנה לרוח רעה ושאר דברים והאידנא אינו מוסיק דנשתנו הטבעיות וגם הכל לפי טבע הארצות עכ"ל.

ובס' אמרי קדוש בליקוטים מביא שהרה"ק השרף ר' אורי מסטרעליסק ז"ל זי"ע לא היה נוהג לרחוץ ידיו בין דגים לבשר וכן נהג אחריו מרן מסטרעטין זי"ע, ובשו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קכ"ז מביא בשם סי' הקנה דאחר אלף החמישי בטלה הסכנה עיי"ש, וכן נהגו עוד איוה לריקים זי"ע, והרבה לריקים נהגו לרחוץ ואלו ואלו דברי חלקים חיים.

(ז) להנשים מבני ביתו בנותיו וכלתיו וכדו' לזה עליהם שלא לומר התחינות הנדפסים בזארגאן רק התפלה הק' של הרה"ק ר' אלימלך זי"ע, וכדומה העתיק להם בלשון אשכנז שיבינו.

(ג) כתב בס' לב דוד מהגה"ק מו"ה חיד"א ז"ל וז"ל וכבר אמרו רז"ל שכתבסמ"א רואה מי שמסלם בשעריו ומקפיד ללבוש כשרים, זאת אומרת דין הוא דילי, וכתוב ותתפשהו בבגדו.

ובס' חתם סופר יו"ד סי' ק"ז בסוף החשובה העלה שמנהג אבותינו לשנות איפור תורה הוא אלגיו, והיה רגיל על לשונו של הגה"ק בעל החתם סופר ז"ל החדש אסור מן התורה בכל מקום כי היה שונא חדשות מעולם, ובס' מא"ר אם לא תדעי לך היפה בנשים, פירש"י שחלל הרועה מלהנהיג אוחס, צאי לך בעקבי הצאן הסתכלי בפסיעות דרך שהלכו הצאן והתבונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורתו ושמרו משמרתו ומלותיו ולכי בדרכיהם עכ"ל רש"י ז"ל, הכוונה אין לך עלה אחרת אלא להשגיח ולהסתכל מאד מאד שלא לזוז שום נעיות מפסיעות של אבותיך הראשונים ומכל מנהגיהם וסייגיהם וגדריהם לשנות לשון ושם, ומנהגי ביהכ"ג, והנהגות לימוד הילדים כו' עיי"ש בס' טעמי המנהגים ח"ב דף ל"ה שהאריך שם בענין זה.

היה נוהג להדליק נר חנוכה גם ביום קודם תפלת שהרית בבית מדרשו ושם כי כן שמן שיהיה דולק והולך עד אחר חצות היום והוא אחר שבמר תפלת שהרית, וכן היו נוהגים בניו ונכדיו הצדיקים הקדושים ז"ע, גם היום אצל ירח הצדיקים שיחיו נצח ויופיע קרניו :

בענין מאכלי סעודת שבת קודש, בלילה נהג אחר כל המאכלים לאכל פערפיל צימים הנקרא בפי כל בעל שם צימים, וכן הוא המנהג אצל רוב הצדיקים, וקבלה בידם שכן היה המנהג אצל הבעש"ט זצ"ל, (ולענין גיל הצעיר הטעם שהוא לשון פערפילין כדאיתא במס' שבת כל האומר ויכולו בליל שבת כאילו נעשה שותף להקביה במעשה בראשית ושותף מה שעשה עשוי, ע"כ אנו יכולין להפך ממנה"ד לרחמים, ואולי נמצא זה הטעם באיזה ספר או בשם איזה גדול נוכל לומר ברוך שכוונתי): **וביום** ש"ק היה המנהג לאכל אצלו בההסמנה רוטב עם קאשע אשר הי' ענין גדול אצל גדולי הצדיקים הקודמים ז"ע, אשר הרבה צדיקים נהגו כן, ומובא בשם הרה"ק המפורסם בשם "השרף" ר"ר אורי מסמירע"לסך זצ"ל שהי' רגיל לומר שבזה שאוכלין הקאשע בשבת מתורצין כל הקושיות, ובסה"ק בני יששכר וז"ל שבת בגי' "קשיא רפיא" עפ"י מה שמבואר שם בזה הגיל בהדין יומין כל דינין אחתפיין ולא מתערין בעלמא עכ"ל, כבר ידוע לך דאית דינא קשיא ואית דינא רפיא כמו שידעת מענין ב' ימים דר"ה ורנה שופר בריה הוא להמתיק הב' דינים, ובשבת נדחה השופר (בתקנת חכמים) כי נמתקים הדינים בקדושת יום שבת, עצומו של יום השבת ממתק קשיא וזה ענין קשיא רפיא שהקושיות נמתקים ונעשין רפין, ולרמוז זאת אוכלים הקאשע להורות שכבוד שבת גורם שמתורצין כל הקושיות ונעשין מקשיא רפיא עכ"ל (מס' עשר צנחנות) :

היה רגיל לעשן לילקא ציבוך, וידוע שבכל עת שהי' לו לחקן איזה ענין קשה או לבטל איזה גזירה רעה שלא תבא על הציבור, היה דרכו לסגור א"ע בחדרו ולעשן את הלילקא ציבוך שלו, ועישן זמן רב והלך אנה ואנה והיה מיחד יחודים גוראים עד שביטל הגזירה (א) ויסופר הרבה נוראות שפעל ועשה עם "המעלה עשן" הוא הלילקא ציבוך שלו :

דרכו המיוחדת של רבינו בעבוהש"י הוא בתמימות נפלא ופשטות מאד וכן השריש להגלוי אליו כאשר כתב לי ש"ב וידין הרה"ח כו' מו"ח יעקב יצחק ב"י גאציאל שמעתי מכ"ק אאדמו"ר הרה"צ כו' מרן ר' בנימין שליט"א טראדישיין וז"ל דרכו של זקנינו רבינו הסבא קדישא טראדישיין ז"ע ידוע, שהיה עיקר מגמתו וחפצו בעבודתו הק' לעבוד הכורא ית"ש בתמימות גדול ובפשטות נפלא. (ב) וכן הי' מצוה ע"ז לכל צאצאיו הבאים אחריו ולכל הגלויים אליו ומסתופפים בצ"ק, והיה שונא מאד להדרכים הפקחים ומתחכמים בדרכי החסידות, הגם שאף מתוכם נוכל להוציא איזה הדרכה לעבודת השי"ת אבל הוא זצ"ל מיאן בזה רק בפשטות גמור, ובפרט

(א) וכס' טעמי המנהגים ח"א מביא בשם תלמידי הבעש"ט ז"ע כי טעם שקורין טאבזיק הוא חשוב ללל הצדיקים כקטרת ויש נילונין דקין אשר אי אפשר להעלות אותם ע"י אכילה, וע"י ריח מעלים אותן ורמוז לדבר מעלה עשן כל שהוא פירוש ע"י מעלה עשן יכולים להעלות אף כל שהוא פ"י נילין דק.

(ב) כבר דברנו בחלק ראשון דף י"ט, ושאר מקומות שהחשיב מאד את דרך התמימות ופשטות וגם הערכו שם מספרים הקדושים שהאריכו שם בגדול שבת הדרך הזה, אשר פסוה"ק לין לנו כמשי"כ תמים תהיה עם ד' אלקיך (דברים י"ח) וכפירש"י שם, עיי"ש.

בעניני חקירה החמיר מאד והרחיק מעל פניו אותן האנשים הרוצים לעמוד על החקירה וכמאמ"כ החקר אלקי תמצא (איוב י"א) רק לעבוד הבורא יתיש באמונה פשוטה הנשרש ונטוע בלבנו מאבותנו הקדושים כאשר שמעתי מכ"ק אבי הרה"צ וכו' מרן שלימ"א שסיפר אשר זקיננו הסבא קדישא מראדריישיץ ראה פ"א לנכדו הקדוש דברי ר' ה"צ זצ"ל, בימי עלומיו שהי' לומד בהספר הקדוש "חובת הלבבות" שער היחוד, ומיד לקח מידו הספר הנ"ל, ומנעו מללמוד בזה, וכונתו ה' שיעבוד השי"ת בתמימות ופשטות בלי תקירות ובלי בלבול המחשבות וכן צוה לכל היראים המסתופפים בצ"ק. (א):

(א) הרה"ח הנ"ל הוסיף מדילי' לבאר הענין על הדרך שסלל לנו רבינו מראדריישיץ זי"ע שנלך בה ולא נכשל לעולם ופד, וז"ל לפע"ד נראה עפ"י מה דליתא בסה"ק מה שבי' אלל יעקב אבינו ע"ה ויאבק איש עמו שהיה רק בענינו בלבול המחשבות, ועפ"י דרכו של זקיננו הקדוש זי"ע נוכל לחרץ פשט הפסוק בפי' וישלח ה'ילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אחי אותו פן יבא והכני אס על בנים וכבר דקדקו על כפל הלשון מיד אחי ומיד עשו, ואיכא עוד למידק למה פירש שירא שלא להכות אס על בנים והלא כבר התחנן ה'ילני נא ובודאי אס השי"ת יצ"ל אותו מיד אחי הלא הכל בכלל, אלא דלבינו החס ה"י ירא מעשו שמי יראוהו ויראה אחת כפשוטו שלא יברוג אותו ואס בניו, ויראה השניה היינו שלא יכניס עשו הרשע בלבול המחשבות בקרבנו ח"ו, וזאת הייתה חפלת יעקב ה'ילני נא מיד אחי ר"ל כנגד היראה האחד שלא יברוג אותו ח"ו כפשוטו כי הגוף של עשו שהוא אחיו ע"ד כי אחינו בשגרו הוא רוצה להרוג אחיו, ומיד עשו ר"ל כנגד היראה הב' שלא יכניס בי ח"ו בלבול המחשבות, ע"ז הספ"ל ה'ילני נא מיד עשו ר"ל מהמקור של הסע"א ר"ל שהוא שורש עשו מלמעלה אשר שם אינו אחיו ואין לו שום שייכות אליו כלל, ע"ז הוכרח לפרוט שיצ"לנו משורש עשו של מעלה שיוכל לעבוד את קונו במחשבות זכות וטהורות, פן יבא והכני אס על בנים, ר"ל עפ"י מה דליתא בש"ס סוף חולין קמ"ב, אמר רב יוסף אלמלי דרשי' אחר להאי קרא כר' יעקב בר ברתאי' לא חטא מאי חזא איכא דאמרי כי האי מעשה חזא דמאי הדרש שורש ר' יעקב בר ברתאי' איסא בנאי' תניא ר' יעקב אומר אין לך כל מלוא ומלוא שצחורה שמחן שכרה בלדה שאין תחיית המתים חלוי בה בכבוד אב ואס כתיב למען יאריכון ימך וכו' ובש"לוח הקן כתיב למען יאריכון ימך כו' הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והנא לי גחלות ועלה ושלח את האס ולקח את הבנים ובחזרתו נפל ומת היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה אלא למען יאריכון ימך בעולם שכלו אריך ולמען ייעב לך לעולם שכלו טוב ומסיק שם הש"ס דר' יעקב חזא כי האי מעשה ובטבור זה כך דרש, ע"ז קאמר החס הש"ס דאלמלי דרש אחר גיכ כר"י לא הוי חטא, ובאמת למה לא דרש כך הוא מפני בלבול המחשבות שהכניס הסע"א בלבו בעת שראה מעשה כזה חסס אותו בטענה היכן טובתו של זה ואריכות ימיו של זה ולא היה יכול להתגבר על מחשבתו הרע לדרוש לעולם שכלו אריך, וכ"ז הוא כמו של שורש עשו מלמעלה להכחיש ח"ו אמונת ההורה הקדושה, ושלא להאמין רק מה שלב אדם מחסבר ונוטה אחריו, אבל מובחר שבאבות הקדושים היה מחפ"ל ע"ז שיכלל משורש עשו מלמעלה ורק לילך בדרך תורתנו הקדושה, וכפי שהורנו חכמינו ז"ל אשר להם נגלו הדרך האמתי בזה ובבא, וזה פ"י הכתוב פן יבא והכני אס על בנים שלא יכניס בלבנו ספיקות וקשיות על תוה"ק אשר לפעמים נדמה להעיני בשר שרואים הדיבור ח"ו נגד מה שבי' בתוה"ק, כמו קושיית שילוח הקן ודומיהן, ואין לך הכאה גדולה מזו, ולפ"ז אחא שפיר מה שהכפיל הלשון מיד אחי, ומיד עשו, כי הוא מפני שמי היראום, כי היראה הב' אינה בכלל הראשון לגמרי, ולפ"ז יסורין דברי רש"י הק' וירא

שלא

מאד חקפיד על האנשים הגאים והרחיקם מעל פניו עד קצה האחרון יהיה מי שיהיה אפילו הלומדים וחסידים הגדולים אם מצא בהם שמץ גאות לא מצאו מקום אצלו, (א) כמו שסיפר לי ידידנו החסיד המופלג בנשיק כו' מו"ה ברוך דוד פרידמאן ז"ל, שבעת שנסעו שליחי מצוה במדינתנו לקבץ סכום הגון לפדות את הרה"ק איש אלקים גורא המפורסם כו' מרן ר' ישראל' צי מרוזין זצ"ל, מבית האסורים, ונסעו דרך עיר ראדישיץ כבואם אל חצרת קדשו של רבינו, וראו שיכרחו לחכות שם זמן רב עד יכלו לכנוס פנימה, מחמת הבאים כי רבו בכ"פ יותר כידוע, ובקשו מהמשמש שיספר לרבינו איך שבאו איזה שליחים מהרב הקדוש מרוזין עבור ענין נחוץ, וצוה שיכנסו, ושאל אותם מה הוא ענין נסיעתם, ואמרו לו באנו הנה עבור פדיון יפה לפדות את רבינו מרוזין ורבינו לא טען עמם יותר, ולא נתן להם אז שום כסף (אף שידוע שפרסם ופזר כל תונו עד אין חקר לצדקה ובפרט בפדיון שבויים) כאשר הלכו השליחים האלו משם, אמר רבינו למקורבים שלו כמה גדול שטותם וגאותם, שלא הי' כבודם להזכיר אותו לפני, ברור אצלי אם הזכירו לפני את רבם עם שם אמו אזי פעלתי שלא יצטרך שום כסף לפדותו ויצא חפשי בניקל ובלי שום השתדלות וטרחות כלל:

לפעמים אירע שלא הניח לכנוס אליו שום איש וזה היה בעת שהתקשה

שלא יהרג, ויזר לו שלא יהרוג את אחרים ומפרשים העולם שקאי על ר' מאיר שכתב אחרים ר' מאיר וקשה אף אם היה עשו נהרג, היה העילה כל העלות יכול לסבב שר' מאיר ילא משאר האומות וכמו שמצינו בשמיעה ואבטליון שסיבב השי"ת שאותן הנשמות הקדושים יבאו על זה העולם ע"י זרים ואין נפקא מינה ע"י חיזה זרים אבל לפי שדברנו נחת דבזה רימו השתי יראות, וירא קאי על היראה הא', ויזר לו קאי על היראה הב' ומה שפי' שלא יהרג את אחרים ג"כ קאי על עשו הוא הסט"א שלא יהרוג אותו שלא יכניס בו שום ספיקות וקושיות בעבדותי"ת, כמו שהרג לאחר במחשבת של דופי ר"ל, (וזהו שלא יהרוג אחרים נוכל לפרש כמו שמפרשים העולם דהוא ר' מאיר שלא יבא בו שליטה, ואע"פ שלמד מאחר, מ"מ תוכו אכל וקליפתו זרק כמו שאמרו חז"ל, ולא למד ממעשיו המקולקלים ר"ל כנ"ל הנעיר). (א) מעין זה מובא בס' עשר אורות בשם מה"ק פרי חיים מהגה"ק ר' אברהם חיים מולאטשוב זצ"ל וז"ל שמעתי בשם הבעש"ט זלוק"ל, שהי' מקרב אף בעלי עבירה שלא הי' בגדלות ומרחק בעלי חורה שאינם בעלי עבירה שהיו בגדלות, ואמר שזה שהוא בעל עבירה ויודע מזה שהוא בעל העבירה ומחמת זה הוא שפל בדעתו השי"ת עמו כי הוא השוכן אחס בחוך עמאומס, אבל זה שאינו בעל עבירה והוא בגדלות אין השי"ת עמו כי אין אני והוא יכולין לדור, עכ"ל. עו"ש פ"א נסע הרב הקדוש ב' אוהב ישראל מואפטא זצ"ל, לאיזה עיר והכינו עבדו שתי אכסניות, שניהם היו גבירים שניהם הגיעו ביתם בהכשר ויתרון כראוי, שניהם היו להם דירות מורוחות לקבל בביתם אורח כזה, אך אחד היו מרגנים עליו בעבירות על עריות ואבזריו, ואמנם פלוגי זה ידע ערכו, והי' טוב המזג, ושפל בעיניו, והשני לא היו מרגנים עליו רק היה בעל גאון הנקרא "שיינער יוד" והנה בחירת האכסניא נמסר להרה"ק בעלמו, ובחר בזה שהיו מרגנים עליו ושמה האכסניא, ונשאל על טעם בחירה הזאת, והשיב בזה א"ל פלוגי אף אם חולי הוא נקי מעבירות אימנם ע"י הגאון אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם, ואם כביכול הקב"ה האט דארט כביכול קיין פלאטץ נישט מכל שכן אני, ואמנם א"ל זה שאין בו גסות הרוח רק שיש בו עבירות, והנה מפורש במוה"ק כי אני הי' השוכן אחס בחוך עמאומס, ואם הקב"ה כביכול יש לו פס אכסניא גם אני סחאכסניא א"ל, ע"כ

עצמו באיזה ענין שהיה נוגע עבור הכלל ישראל או לבטל איזה גזירה רעה כאשר הבאתי בחלק ראשון דף ט' ומובא ג"כ בס' רזא דטאיר בקונטרס י"ד המאיר וז"ל פ"א בא אאיז הרה"צ ר' יוסף דוד זצ"ל, א' (מפינטשוב) אל הרה"ק הרבי ר' בער מראדישיץ ובאו אצלו הצדיקים הקדושים הר"ר יוסף ברוך זצ"ל מעיר חדש, והר"ר נתן דוד משירלאווצא זצ"ל והר"ר אלעזר מקאזיניץ זצ"ל, ואמרו לו שהם כבר ישנם ג' ימים בראדישיץ והרבי אינו רוצה ליתן להם שלום באמרו שאינו רבי ומנהיג, וענה להם שתיכף ילך להרבי ליקח שלום ויתודע הכל, וכשבא לביתו אמר הרה"ק ר"ר בער זצ"ל למשמשו להניחו לבא אצלו מפני שעם היחסן ר' יוסף דוד אין עושין מחזקות כשבא לחדרו נתן לו שלום בשפה רפה אמר לו אאיז ז"ל, רבי שנותן שלום בלב שמח נברא מלאך של שמחה ולהיפך נברא מלאך של עצבות, למה לנו מלאכים עצבים? והשיב ואמר (אל הרה"ק מניישטאדט) ר' יוסילי חביבי מה רוצים ממנו וכי אני רבי שבאים אלי? שאלהו אאיז ז"ל האם כבר קיימתם מצות הכנסת אורחים בהצדיקים הללו, והשיבו מפני מה הם באים אלי להתבטל ולבטל אותי מחורה ועבודה, והלך אאיז לארון הספרים ולקח משם הס' אור המאיר, ב' והניח שם דבר לסימן והניח על השלחן ותיכף פתח הרה"ק ר"ר בער זצ"ל את הס' וראה שכתוב בו גדולה הכנסת אורחים אפילו במקום שיש ביטול תורה, ג' ותיכף צוה לקרא להצדיקים הללו:

מאמריו הקדושים

שמעתי מכ"ק דודי אדמו"ר הרה"ק כו' מו"ה ר' אלעזר דוד זצ"ל מראדישיץ שאמר בשם זקינו אדמו"ר איש אלקים נורא מרן הרבי ר' ישכר בער מראדישיץ זצ"ל, על הפסוק וישם לפניו לאכל ויאמר לא אוכל עד אם דברתי דברי, (בראשית כ"ד) ואמר הוא הפי' כאשר צוהו לאכל עדיין לא התפלל וידוע שאליעזר עבד אברהם אשר חז"ל כתבו עליו שנקרא צדיק (מדרש רבה פנחס) וגם כתבו ז"ל המושל בכל אשר לו שהי' שליט ביצרו כמותו ודאי הי' מקיים התורה ודקדוקי מצות

א' הוא היה בן הנאוו"ק המפורסם כו' מו"ה ר' אברהם מרדכי מפינטשוב זצ"ל, חלמיד להני קדושי עליונים הרה"ק הרבי ר' יחיאל מיכל מזלצטשוב זצ"ל, והרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל והרה"ק בעל הקדושת לוי זצ"ל ופרשת גדולתו עיין בקונטרס י"ד המאיר.

ב' לא מלאתי כעת בס' אור המאיר, רק בס' חולדות יעקב יוסף וז"ל שמעתי ממורי (הוא הבעש"ט הק') ביאור גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה, והקשה והעולה פעמים של הכנסת אורחים הוא ביעול חורה או סיפורי לשון הרע וכו' מ"מ גדולה הכנסת אורחים, עכ"ל.

ג' אמר הנעיר בודאי ובזכור לרבינו הסבא קדישא זי"ע, אשר כל רז לא חנים לי הן בדברי חז"ל ובדרכי החסידות, וגם קיים מלות חכמת אורחים במסירת נפש יותר מכפי יכלותו, כאשר ידוע לכל וגם הכאתי בספרנו חלק ראשון דף ל"ט עיי"ש, וכשאר מקומות לא חסודע בזה שום חדשות, אבל כך היה דרכו בקידוש אף שהיה לו איזה ענין לעשות ולשנות התנהגותו בקידוש מפני שהשעה שהיתה לריכה לכך ועת לעשות לר' כו' אבל אם בא אז אחד ואמר או הראה לו בשם אחד מהקדושים שכך נכון לעשות, אז לא שינה עוד מגדול ענותותו היתירה ועשה כפי המבואר כדי שהאחרים לא ירגילו לשנות ויעשו כמותו.

כמו שהי' מורגל בבית אדונו אברהם ובטח לא אכל קודם התפלה מה שאדונו אברהם היה הראשון ממחקני התפלה, לכן כאשר הכינו לפניו הסעודה ובקשו ממנו שיאכל השיב להם תיכף לא אוכל עד אם דברתי דברי, היינו עד שאתפלל מקודם, ויאמרו דבר, וכמה צריך לשהות ע"ז תתפלל מהר ואכול וסעד לבך, ויאמר עבד אברהם אנכי, ולזה לא אוכל להתפלל במהירות רק במתינות, ה' ובהכנת הלב מקודם כי כן ראיתי אצל אדוני אברהם, עכ"ל:

ה' יען שבעוה"ר ברוב מקומות חוטפים מאד בתפלהם שאי אפשר להתפלל עמם יחד בשום אופן וכ"א יש לו חירון מספיק לשיטתו ראיתי להעתיק פה מדברי חז"ל, ומשחר סה"ק גודל כח התפלה ועד כמה לריך לזהר שלא לתטוף בתפלה וזה החלי בעוה"ש"ת, גרסין בנמרא ברכות ו': א"ל לרבנ"א מאי כרום זלות לבני אדם א"ל אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מוזלזלין בהן, ובדף ל"ב, א"ר אלעזר גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שא"ל גדול במ"ט יותר ממשה רבינו אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה כו', ואר"א גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנאמר למה לי רוב זבחיכם וכהיב ובפרישכם כפיכם כו' א"ר חנינא כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם כו', ובמדרש תנחומא תבא, וז"ל לפה משה ברוה"ק שהבימ"ק עתיד ליחרב כו' עמד והתקין לישראל שיהיה מחפללין ג"פ בכל יום, לפי שחזיב תפלה לפני הקב"ה מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות שכן כתיב חכון תפילתי קטורת לפניך משאח כפי מנחת ערב כו', ובמדרש רבה ואתחנן, וז"ל א"ר ענן אף שערי תפלה אינן ננעלים לעולם דכתיב כה' אלקינו בכל קראנו אלינו, ואין קריאה אלא תפלה כענין שנאמר והיה ערס יקראו ואני אענה, א"ר חייא רבה כתיב קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', הוי מחפלה וחוזר ומחפלה, ויש שעה שיחנו לך, ד"א ואני תפילתי וגו' דוד בשביל שהיה יחידי אמר עת רלון, אבל תפלתן של לבור אינן חוזרת ריקם לעולם הוי כד' אלקינו בכל קראנו אלינו.

ובספר חסידים סי' קנ"ח כתב וז"ל שלא ירוץ בתפלה כאלו שמת אס היה כבר מסיים אלא בכל חיבות יתשוב למה בלבו כינה בכל מה שחילול בפיו הלא יש לך לחשוב אס יש לך דבר להמחין ולבקש מאת המלך שהוא בשר ודם הירגל או הישא פניך אס המהר דברך בפניו ולא מבעיא שלא יעשה תפלה אלא שיאמר אין אחי אלא מתלוץ ויגרש אותך מפניו כו' לפיכך אין לעשות במהרה אלא במשך ובקול נעים ובקול רם שנאמר להרים קול בשמחה כו' שאם אחי דובר לפני מלך בשר ודם לא ירולו דברך, ואם תשורר להגאתך תמושיך בקולך ואיך תרוץ לפני מלך המלכים כו' שנאמר תחנונים ידבר רש כי כשארם תוחנן לפני שליט אינו מריך דבריו כו' עכ"ל ובסי' שט"ו וז"ל טוב מעט תפלה בזיונה הלב ממלא חפנים מחפלה מרובה בלא כוונה הלב יותר טוב שיחפלה אדם בשבחו של הקב"ה מעט ואותו מעט שלא ירוץ ולא ימהר בו משבחות הרבה וימהר כי פליהם נאמר ויהי מרולתם רעה וכתיב ולא אחי קראת יעקב כי הלויים אומרים שירה ומושיבים בהם, הרי שיר שלפני המלכים מושכים ומנעימים לפני ממה"מ הקב"ה ומלכותו מלכות כ"ע לא כ"ש עכ"ל.

והביי אוח"ס סי' נ"א מביא בשם א"ח וז"ל אוחס בני אדם שאומרים פסוקים במרובה כשיש לו מנין לא יאות עבדין שמקלרין שבחו של מקום בשביל שאלת לרכס היס מושל שיחלה בך, עכ"ל.

ובש"ע או"ח סי' נ"ח וז"ל יתפלל דרך תחנונים כרס המבקש בפתח ובנחת שלא תראה עליו כמשה ומבקש ליפטר ממנה, ובסי' נ"א וז"ל אין אומרים הזמירות במרובה כי אס בנחת, והבאה"ט כחזק שם בשם דרכי משה ולא ידלג שום חיבה ולא יבליעה אלא יוליא מפיו כאילו מונה מעות.

שמעתי מכ"ק אדמו"ר הרב הגה"צ בוי"ק חו"ט גר ישראל כו' מרן ר' חיים אשר שליט"א מראד"יש"ן על הסיפור שהבאתי בספרנו (חלק ראשון דף ד') מחתונה הגדולה של מרן הקדוש החוזה מלובלין זצ"ל, שהרה"ק מוה"ר ר' ליפא זצ"ל מחטע"ניק החליש דעתו של רבינו באמצע אמרו הבדחנות ועלה הרה"ק מרן ר' נפתלי מראפשיץ זצ"ל על השלחן להפיש דעתו של רבינו זי"ע, וביקש מכל החבריא הקדושה את חוות דעתם במהותו הק', לאח"כ עלה רבינו זי"ע, על השלחן הסהור

ובס' שלי"ה הק' וז"ל אל תבהל את פ'ך ולבך אל ימהר להוליא דבה לפני האלפים רק צמתון ובאימה וביראה, ותראה שכל חיבה וחיבה שתזכיר יהי' בשפה ברורה לא תטופה בו עיי"ש.

ובס' סדר היום וז"ל ואחר שינית תפילין ישב במקומו מעטוף ומוכתר בכבוד ראש בו ויתחיל בזמירות מלה במלה בנחת כו'.

ובס' יסוד ושרש העבודה וז"ל כוונת התפלה הוא שיוליא התיבות של התפלה ממע כאלו מונה מעות דהיינו שיתן הפסקת נשימה בין כל ב' או ג' חיבות כו' עיי"ש.

והבאר היטב סי' פ"ט מביא בשם הרוקח וז"ל ת"ח שביטל תפלה בשביל לימודו אפילו למד כל היום ולאחרים מועלה עליו כאלו לא למד כל אותו יום, ובשערי תשובה סי' נ"ב כתב לענין אם איתר ובה בחמלע התפלה יש פלוגתא בין הפוסקים והמקובלים אם לרלג או לא, וז"ל וחמס כ"ז מיירי במתאחר אבל מי שדרכו להתפלל במחין ובכוונה ואף שבה בחלחל התפלה אינו יכול להתפלל בשוה, לא יועיל להתפלל עמהם יחד כיון שהוא מתנהל לאט ובמחין ואם יתפלל עמהם יפסיד הכוונה מוהר לו להתפלל על הסדר ויראה לכוין שדרכו וקדושה יאמר עמהם בין הפרקים ולא יעמוד בחמלע הפרק וכל לבית דורש ה', עכ"ל

ובס' חסד לאברהם מהרה"ק ר"ר אברהם המלאך זצ"ל בשם הבעש"ט הק' וז"ל שאמר על הפסוק, בא אתה וכל ביתך אל התיבה דהיינו שיכנס בחוץ התיבה שהוא מדבר עם כל גופו ולבבו ומחשבתו

ובס' דגל מ"א בשם הבעש"ט זצ"ל, לוהר תעשה לתיבה תיבה מרומז על מלה שהוא נקרא תיבה שחראה להאיר התיבה שתוליא מפיך

ובס' כש"ט וז"ל הנשמה אמרה להרב זלה"ה (הבעש"ט) שמה שזכה שנתגלו אליו דברים עליונים לא מפני שלמד הרבה מוסדות ופוסקים רק משום תפלה שהיה מהפלל תמיד בכוונה גדולה משם זכה למעלה עליונה

ובס' תולדות יעקב יוסף עה"פ וכל הבארות אשר חפרו ע"א בימי אברהם אביו סתמים פלשתיים כו' וז"ל כ"ל עדיה נגד מי שחושק בתורה ועבודה זו תפלה שהיא עומדת ברומו של עולם ובני אדם מבזין אותה וחוטפין וממהרין כחותה גחלים, ובימי אברהם חפר בארות לפתוח ליניר אהבתו יתברך בעולם והיו מאריכין בתפלה ובתורה בביהכ"ג אחר התפלה ואח"כ סתמום פלשתיים וחזרו למדריגתו כו'

ובס' בהורא השלם בשם סי' עמק המלך וז"ל אותן אנשים מתפללים ומתחברים התיבה ומוטפים אותם מבליעים בלא כוונה פיגול הוא לא ירלה וכשמתים בא מלאך אחד ומגריפות של אש בידו ותוחב ומלעיט אותן האותיות שהיו מבליע

עו"ש בשם ר' יהודה החסיד ז"ל שאמר דבימות המורף שהוא קור גדול מוטב שילכו לביחם אותם שאינם מלובשים בטוב ואל יקלר בשבחות של הקב"ה, גם שמעתי מפיו שהיה רב אחד גדול ומובהק לרבים והיה גוער בבני אדם שהיו מאריכין בברכות ונענש על ככה באותו עולם אע"פ שהיה דעתו ללמוד ע"כ ראה שהיה ממהרים לכן כל אדם יזהר לומר הברכות בקול נעים ובכוונה ויזכה לעוה"ב עכ"ל

לגמור בדחנותו ולשמה אלקים ואנשים הם עבדי ה' החבריא הקדושה ומקודם אמר על זה שרצה הרה"ק ר' ליפא וז"ל, לקחת ממנו את מדרגותיו ולהחליש דעתו, הן אמת שכתוב בתוה"ק, כתיב למאור, שאם תרצה לכתת ולשבר לב ישראל שלא תזוז דעתו עליו בעבודת השי"ת, תראה שיאיר ויוזהיר כזהר הרקיע, אבל לא כתיב למנחות שמשבר אותו כי כ"כ שיהי מונח עיניו בעצבות חלילה, א"ל זאת לא צותה התוה"ק, וגמר בדחנותו בשמחה של מצוה ביתר עוז, ובמתיקות לשונו הק' שהיה מעורב דברי מוסר ויראת שמים השיב רבים מעון, כי בהחתונה הגדולה, היה נמצאים גם המון עם לרוב אשר נכספה וכלתה נפשם לראות בתפארת השמחה הזו, ולקבל פני האורחים החשובים הקדושים הנוראים האלו שבאו שמה, וליהנות מנועם ברכותיהם, והוא הקדוש בראתו שהוא שעת הכושר לקרב לבם של ישראל להשי"ת, הטריח עצמו ועלה פעם שנית, והחזיר בתשובה באמריו המתוקים.

כתב לי הרה"ק ר' זכריה שיין ג"י משידלאווצא בשם סי' מצמית ישועות וז"ל שמעתי בשם הקדוש עליון הרבי (ר' בער) מראדישיץ ז"ע, שפ"א בא אליו מתנגד אחד (מגדולי המתנגדים) בראש חודש בעת שישב הרב הקדוש עם חסידיו בסעודת ר"ה, ושאל הרה"ק את המתנגד מדוע המתנגדים אינם גוזרים בסעידת ראש חודש כמו החסידים, הלא הוא הלכה מפורשת בש"ע א"ח סי' תי"ז מצוה להרבות בסעודת ראש חודש, (ז' וידום המתנגד, ולא ידע מה להשיב, ויאמר הרב הקדוש מראדישיץ הטעם, כי החילוק שבין החסיד להמתנגד כך הוא, שהמתנגד אם עושה

א) כחבב בסי' כנסת ישראל בשם הרה"ק ונראה כו' מן ר' אהרן הגדול מקארלן ז"ל, וז"ל, עלבות איז דאך קיין עבירה, אבער דעם עמטוס הלכ וואס עלבות פערשטעלט קען נישט פערשטעלין דיא גרעכסטע עבירה ר"ל.

ובסי' צוואת הריב"ש וז"ל ויהיה תמיד בשמחה ויחשוב ויאמין באמונה שלימה שהשכינה אללו ושומרת אותו, והוא מסתכל על הבורא ית', והבורא ית' מסתכל בו כו' עיי"ש, עיי"ש וז"ל לעבוד את השי"ת ביראה ובשמחה והן חרין ריעין דלא מסתכסין ויראה בלא שמחה הוא מרה שמורה לא יאות ללער על עבדו"ש הא"ך לעבוד רק תמיד יהיה בשמחה ואפי' באותו טעם לריך ג"כ לעבוד אותו ואין פנאי לישיב א"ע איך ומה.

ובסי' מדרש פנחס וז"ל, השמחה הוא מכפר עונות כי השמחה מעולם העליון כי החינוך כשהוא קטן הוא בוכה וכשהוא כמו חלי שנה הוא מתחיל לשחק כי בא בעולם העליון כו' עיי"ש

ובסי' זכרון זאת וז"ל והיה עקב השמיעון כו' דהנה איחא בצרכות שמ"ד ראה את חבירו ושמח, והקשה הא כתיב בכל עלב יהיה מוחר והשיב תפילין קא מנחא ויש בו שני פירושים אחד פ"י רש"י הלא יש בו עול מלכותו ית', וז"ל עוד פ"י כי מלוא לריך להיות בשמחה, וגם הוא משמח כמו דכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב, והנה איחא אין השכינה שורה כ"א מתוך שמחה של מלוא דכתיב והיה כנגן המנגן כו', ומה שמחה של מלוא היה שם, פ"י רש"י ז"ל כיון שעשה זאת בשביל השמחה שכינה הוא שמחה של מלוא, ע"כ מי שרואה תמיד השמחה שכינה יראה להיות בשמחה עכ"ל

ובסי' דגל מ"א וז"ל ועכ"פ תראה שפיהו זך ונקי שלא תתפאר עלמך בלכך רק תהיה שפל והו כתיב למאור פ"י תהיה כתיב בלכך ומדע שלא תכרוממת רק למאור לעולם כו' עיי"ש

ב) אגב דאירי בענין סעודת ר"ח אביא פה אי"ה מקירים בענין זה, כחבב בסי' שלי"ה הק' וז"ל ומלוא להרבות בסעודה בראש חודש כמו מועד איחאש בחורה וכיום שמחתכם ומועדיכם

איזה דבר מצוה יודע הוא שעשה מצוה ומניחה בתיק המצות, ואם עושה הוא חלילה איזה עבירה יודע הוא שחטא ומניחה בתיק העבירות, אבל החסיד הוא תמיד מסופק אם יצא ידי חובת השם, כי דומה לו תמיד בכל רגע ורגע שהוא חוטא ועל המצות שעושה אינו מאמין שעשאו כהוגן, כי אולי ה' לו איזה פני' בעת עשייתה, וזאת היא ידוע המחזיל כי עכשיו שלחן של אדם הוא מכפר, וגם ידוע המשנה הראשונה ממס' שבויעות, שעירי ראשי חודשים מכפרין על שאין בהם ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, והמדרגה הזאת לא נמצא כי אם בחסידים, ולכן נזהרים החסידים בסעודת ראש חודש יותר מן המתנגדים ויבין המתנגד את דברי הרה"ק זי"ע, והוטבו הדברים בעיניו, ומעת הזאת נעשה חסיד ומדי חודש בחודשו בסעודת ר"ח הזכיר את התורה וכי זכה על ידה לבא לידי חסידות, עכ"ל הס' הנ"ל.

מה שאמר לי ידי"נ ש"ב הרה"ג צנמ"ס מוכתר בנימוסין מו"ה אלימלך שליט"א אבד"ק לאפושנא בשם זקנינו הסבא קדישא כראד"ש"ן זי"ע בפי' מסעי עה"פ ויט"ר מהר שפר ויחננו בחרדה, ויסעו מחרדה ויחננו בביקהלות ופי' רבינו ז"ל, שהחזרה הקדושה נקרא הר שפר ע"ד אמרם ז"ל (מדרש תהלים) הנותן אמרי שפר אלו דברי תורה שנתנו ע"י שופר שנאמר את קול השופר ועוד ע"ד הלשון שפרו מעשיכם, וברית לא תופר שעיקר התוה"ק שישפר את מעשיו להבית"ש, וזה הפי' ויסעו מהר שפר אם איש הישראלי נוטה ח"ו אף כחוט השערה מדרך התוה"ק אזי נופלת עליו חרדה ואינו יודע מאין באה אליו החרדה, (א) וכמו שכ' הסתרת פניך הייתי נבהל, ובדחז"ל (ברכות ס') ההוא תלמידא דהוה קא אזיל אבתרי' דר' ישמעאל ב"ר יוסי בשוקא דציון

ומועדיכם ובראשי חודשיכם, ובנביאים והיה מדי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו, וכתיב מדוע את הולכת היום לא חודש ולא שבת, וכתיב והשכנתי כל משושה חנה חדשה ושנתה וכל מועדה, וכתיב גבי שאלו גם היום אל הלחם והסיון יונקן זבח משפחה לנו, וכתיב ויהי בחודש השני ב' ימים היה ר"ח, ובכתובים קרא עלי מועד ופרש"ן בפי' כי"ד לולין דר"ח איקרי מועד ואיתא בפ"ק דמגילה אבל סעודה פורים וסעודת ר"ח אלמא דמלוא הוא דחשיב ל' בהדי סעודת פורים, ובפסיקתא כל מזונותיו ש"א קלובין לו כו' חוץ מה שמוליא ביו"ט ושבתות וראשי חודשים כו', ועוד מולאתי טעם אחר משום שאמרין בו הלל, וכתיב בו זה היום עשה ה' נגילה ונסמחה בו עכ"ל ובשם פרץ הקדוש החוזה מלובלין זלוק"ל, כתוב דלכן עשה רבינו המהביר בס' תי"ט סימן בפני עצמו לענין חיוב לאכול סעודת ר"ח, וכן בסיומן ט' לענין חיוב לאכול סעודת מלוא מלכה כדי שיהיה הענין חשוב בעיני העולם, ובס' טעמ"מ בשם שכנה"ג כתב ראיתי מדקדקים כשחל ר"ח בחול עושים מאכל אחד יותר לכבוד ר"ח, וכשחל בשבת עושים מאכל אחד יותר ממה שעושים לכבוד שבת, ובס' יעב"ץ כתב בשם הירושלמי דכשחל בשבת לרי"ך לעשות סעודת ר"ח ציוס א', וע"כ נכון להרכות אז בסעודת לוית המלכה להשלים בה י"ח סעודת ר"ח.

ובס' יסוה"ט כתב וז"ל ילכס האדם אחיה מלבוש חשוב דר"ח וסימנך ח' מ"ש חליפות שמלות, ח' מ"ש ר"ח חור"ט, מוע"ה, שצ"ת יחליף שמלותיו, ובס' אור צדיקים כתב ג"כ דיש להחליף הבגדים דר"ח, ובס' יוסף אומץ כתב וז"ל הת"ח כתב שיש מקום בארצות המערב נוסגין לכבדו בלילה להדליק נרות כמו בשבת ע"כ, ובס' עכו"ק ג"כ כתב להדליק ונכון לעשות שינוי מאור שבת.

(א) כתב בס' תפארת יונתן וישלח עה"פ וירא יעקב מאד וילך לו כו' נ"ל שזה היה צדו שהרגיש מורכ לבב בעלמו וזה סימן לחטא כנאמר פחדו בליון חמאים ולכן איש הירא ורך הלכב כמשמעו וירא ורך הלכב מעבירות דכל אחד שיש בידו עבירות יש לו רך הלכב לא

חז"י דקא מפחיד אמר לי חטאה את דכתיב פחדו בציון חטאים כו' וכמשיכ המהרשיא שם, ואם מתחרט על זה שנטה מדרך התו"ק ורוצה לשוב ולחקן מה שקלקל אזי העצה היעוצה ותקנתו ויחננו בבקו"ל הוא שיתחבר עצמו אל צדיקי הדור שנקהלים א' אצלו לומרי תורה ויראי ד' ואנשים הצריכים לישועה עייז יבא לו ג"כ הרהורי תשובה מעומקא דלבא כמשיכ הקהל את העם כו' ולמען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' ושמרו לעשות כו' וזה מרמז התו"ק במעלת דיבוק חכמים אל צדיקים ותלמידיהם שהוא כעין מצות הקהל בזמן הבית כמו שכ' הרמב"ם והחינוך, ובס' אלה המצות שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת כו' ואפילו החכמים הקדושים שיודעים כל התורה כולה חייבים לשמוע כו' עיי"ש

ואתה אמרת היטב איטיב עמך כו', והקשה רבינו הסבא קדישא מראדישינ זי"ע, היכן מצינו בתורה שהבטיח לו הקב"ה בלשון הטבה שייטיב עמו, ובלשון

לא ילך במלחמה ולכך יעקב כשהרגיש בעלמו שיש לו רך הלכב הילך לו כי שפט שעצורם יש בידו וא"כ יגרום החטא לבטל ההבטחה שהבטיח לו הקב"ה ויהיה פירושו שמחמת שהרגיש שירא הילך לו כו' עכ"ל

ובס' דגל מחנה אפרים וישלח עה"פ כי ירא אנכי אותו וי"ל אבל כשיש לו חיזה יראה חילוניות הוא מחמת שנפל מיראת הרוממות ומן הבטחון ולכך שולח לו השם היראה חילוניות כדי לעוררו שיקשר עלמו אל היראה העקרוית כידוע בספרי הקדושים של הכה"ג כו' עיי"ש, ובס' מקץ עה"פ וייראו האנשים כאשר הובאו ביתה יוסף כו' ויגשו אל האיש אשר על הבית וידברו אליו פתח הבית הנה בכאן יפלא הפלא ופלא על ח"י פתח הבית שאין לו שום ביאור ועיין במדרש וי"ל לפע"ד מה שחננו ה' בזה ברחמיו וברוח' כי ידוע בשם אא"ז זל"ה"ה ג"ע (הוא הבטח"ט הק') כי כל היראה חילוניות הבאים לאדם הוא כדי לעוררו שיבוא ליראה הרוממות יראה פנימיות ועקרוית כמבואר בסה"ק של הכהן הגדול באריכות שכל היראות הוא התלבשות מן יראה עילאה ע"ש, והנה בתחלה כתיב כו' היינו שהיה להם יראה חילוניות וזה י"ל שמרמז הפסוק וידברו אליו פתח הבית היינו בית הוא יראה אמיתית והוא שדברו הם מענין יראה חילוניות שהוא פתח שעל ידו באים לבית שהוא יראה עקרוית כ"ל והוא שרימו להם האיש באומרו אל תיראו משום יראה חילוניות זה כי אלקיכם ואלקי אביכם לגדל לזקתם נתן לכם מטמון היינו שהוא מחנה וחדד השי"ת שנתעורר עליכם יראה זו כדי לבוא לאמיתת היראה העמונה בהוך היראה זו בהתלבשות כו' עיי"ש

ובס' חידושי הרמ"ל בשם רבו הקדוש הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ז"ל וי"ל עה"פ שרים רדפונו חנם ומדברך פחד לבי, האדם דומה לעניו, שהוא ירא אלקים, הוא מתפלל בכל יום שלשה חפלות, ואשר יאהב ד' יוכיח (משלי ג') ורצונו להודיע לאדם, שאין לו יראה לפניו כלל, מה עושה השי"ת ב"ה הוא מגרה בו חיזה שר ימושל באיזו סבה להפחיד אותו באיזה סכנות נפשות, או להזיק ממונו, ליקח ממנו כל אשר לו, אזי אותו האיש, הוא מלא חימה ופחד ורתת, ואז מכיר שלא ה' לו מעולם בשעת התפלה חימה כזו, ואם יקבל עליו שיהי' לו אותו החימה ופחד ורתת לפני השי"ת ב"ה בודאי לא יהיה לו פחד מהשר הנ"ל כו' עכ"ל. א' ובס' מאור ושמש פ' ויקהל וי"ל ויקהל משה את כל עבדי כו' ופירש"י שאינו אוסף אנשים בידים כו' יל"ד בדבריו הכתובים כו' וגם קשה לשון רש"י ז"ל שאינו אוסף אנשים בידים רק הם נאשפים עפ"י דיבורו קשה וכי קרא משה לכל א' וא' מישראל שיבא לאסופה זו הגם שיוכל לומר שזו להכריז ע"י חיזה אנשים היה לו לכתוב כך כמו שכ' לקמן ויצו משה ויעבירו קול במחנה וכאן כתיב ויקהל משה משמע ששמה בעלמו אסף אותם וזה קשה הכנה איך אסף אותם ע"פ דיבורו בעלמו וי"ל עפ"י פשוטו כך דהנה מלאנו וראינו ככל דור

בסוף ותיקן הוא ז"ל דהנה ידוע דשבעה ימי שבוע הוא כנגד השבעה רועים א) יום ראשון, מרומז נגד אברהם אבינו ע"ה שהוא דרגא דחסד, יום ב' נגד יצחק אבינו ע"ה שהוא דרגא דגבורה, יום ג' נגד יעקב אבינו ע"ה שהוא נגד דרגא דתפארת וכו', והנה ביום ג' נכפל בו כי טוב, וארו"ל מפני שביום ב' לא נאמר בו כי טוב, לכן ביום ג' נאמר ב' פעמים כי טוב אחד לגמר מלאכת יום השני ואחד לגמר מלאכת היום, וזה הפי' ואתה אמרת היטב איטיב עמך, הוא המאמרות שאמר הקב"ה שברא בהם את העולם, וביום השלישי אמרת שני פעמים כי טוב שהוא מרומז נגדי, וזה שפי' רש"י ז"ל היטב בזכותך איטיב בזכות אבותיך דלכאורה תמיה ג"כ ע"ז דיעקב אבינו ע"ה הצריך גם זכות אביו וזכותו לבד לא היה כדאי לזה, ולפי זה נראה שהוא מרומז נגד השני ימים יום ב' ויום ג' שהוא נגד הב' אבות יצחק ויעקב זכותם יעמד לנו ולכ"י. (מידדי החסיד ר' יוחנן לאפער נ"י ששמע מהרב הגה"צ ר' מאיר יהושע ז"ל מקלימנטוב תלמידו של רבינו זי"ע)

שמעתי

מש"ב הרה"ח המופלג בתור"י כו' מו"ה נתן דוד באראן נ"י מעיר גארשקאוויץ, ששמע מאבוב"ק זי"ע בשם אא"י הסבא קדישא זי"ע על הכתוב (איכה ד') בני ציון היקרים המסולאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש וגו', ופירש רבינו זי"ע בני ציון היקרים אלו הצדיקים העובדים את השי"ת בכל מצוי דמם אשר המה מצוינים בתוה"ק, ובמעשיהם היקרים וישרים אשר המה מסולאים בפז נגד שאר העם ואע"פ כן נשבר לבם בקרבם מאד כחרס הנשבר, וע"ז תמה הכתוב איך נחשבו לנבלי חרש, מדוע נשבר לבם כל כך כמאחז"ל במס' ד"א דדרך של ת"ח עניו ושפל רוח כו' הלא ת"ח צריך שיהא בו א' משמיני שבשמינית, ע"ז מתרץ הכתוב מעשה ידי יוצר ע"י שהם רואים באמת את גדלות הבורא ית"ש ומעשה ידיו מעשיו עם בני אדם אף שהם חוטאים ומרגיזין לפניו והוא ארך אפים ורב חסד גם לעובדי רצונו לזה נשבר לבם בקרבם ובאים לידי שפלות ועגנות (כ) שתמיד ברמה להם שעדיין לא יצאו ידי חובתם הרב נגד הרם על כל הרמים כמו שמצינו

דור ודור גם בדורות הללו כשיש לדיק בדור שמקדש עלמו ומזדק עלמו בכל חופני הקדושה ועוסק תמיד בתורה ותפלה ובמלות ובמע"ט לשם פעל"ט לה' לבדו לזה האיש נאספים בכל דור ודור אסיפת חברים הרבה לשמוע ממנו תורת ה' ועלות טובות לעבודת הבורא ב"ה ושאר עניינים ותפלה ג"כ מחמת שהלדיק הזה מאיר עיניהם בכמה עניינים איך לעבוד ה' בצחמם ובהתלהבות ומעורר אותו להשובה וכך ה' נהוג צימי התנאים והאמוראים שהיו להם ישיבות גדולות וזמן אסיפה בשבתא דריגלא לדרוש להם התורה ודרכי ה' בצחמם, כידיע מדחז"ל בתלמוד בכ"מ וב"ב ועיקר האסיפה הוא בשבת כי בשבת יש להלדיק הזה קדושה גדולה והשגות גדולות בתורה ומוסר ויכול להורות לעם אז דרכי ה' ע"פ דבורו הקדוש והטוב ולזה הלדיק יש לו אסיפה וקבוץ חברים כמעט בכל שבת ושבת אגס"ס וחברים אחרים כו' עיי"ש.

א) כדאיחא צוה"ק בראשית דף רנ"ו, ורנ"ז, עיי"ש, ובשאר מקומות צוה"ק.

ב) וכחצ הרמב"ם ז"ל, וז"ל הענוה ממעלות המדות והיא ממולעת בין הגאולה ושפלות הרוח ואין לה שם אחר רק "ענייה" ולגאולה יש שמות רבים, גבה לב עינים רמות כו' וכנגדן שפלות הרוח וכבר בארנו בפרק הרביעי שאדם לריך שיטה מעט לאחר מן הקלות עד שיעמוד בצחמלע המעשים על זר הסוג אבל צמדה הזאת לבדה בין שאר המדות ר"ל בגאולה לגודל חסרון זאת המדה חלל החסידים ודעתם צמקה רחוק ממנה עד קלה האחרין וגטו אל שפלות הרוח לגמרי עד שלא ישאירו בנפשם מקום לגאיה כו' ומפני זה ל"ה להרהר

אצל משה רבינו ע"ה לאחר כל הדברות שדיבר עמו הקב"ה פה אל פה כתיב ותדבר מרים ואהרן במשה כו' והאיש משה עניו מאד מכל האדם, ופירש"י ז"ל שפל וסבלן וע"י שראה גדלות הבורא ית"ש יותר מכל האדם לזה היה עניו מאד מכל האדם אשר ע"פ האדמה, וכמו שכתב רבינו ז"ע בס' תורת אמת (מרביו הק' מאפסא זצ"ל) בפ' וירא וז"ל שמעתי ממור הרב נ"י שהגיד בשם אומרו ה"ה המנוח החסיד איש אלקים מו"ה משה כופשעווארסק זלה"ה כך הפידוש וירא אליו כך נראה במחשבתו של אברהם אבינו ע"ה שה' הוא באלוני ממרא רצה לומר זה הצדיק ממרא הוא עובד השם ושם יש אצלו השראת השכינה אבל הוא עדיין בחוץ וז"ש והוא יושב פתח האהל ד"ל שכן דרך הצדיקים אף שעובדים השם כל ימיהם אע"פ כן נדמה להם במחשבתם שלא התחילו עדיין כלום לעבוד את השם ועדיין הם פתח האהל של הקדושה, ודפח"ח, עכ"ל:

להתקרב אל השפלות ואמר מאד מאד הוי שפל רוח מפתחו שיסמר האדם על הענה לצדה כ"ש שיהי' אצלו מעט מן הגאווה אחר שהיא קרובה אל"י מפני שהענוה ממולעת כמו שזכרנו, ואמרו בשבת הענוה מה שעשה החכמה כתר לראשה עשהה הענוה עקב לסוליה פ"י למנעלה דכתיב ראשית חכמה יראת ה' זאת הראי' שיראת ה' גדולה מן החכמה והיא סיבת מציאותה ואומר עקב ענוה יראת ה' כלומר שיראת השם תמלא בשולי הענוה אי"כ הענוה גדולה מן החכמה הרבה כו', ויש לך ללמוד ממה רבינו ע"ה אשר נשלמו בו מעלות השכליות ומועלות המדות כלן מכוונות למדריגת הגבוהה אז בחכמה אז בנבואה ושבחו השי"ת על כל אדם במדת הענוה, ואמר והאיש משה עניו מאד, ואמרו מאד מופת לרוב ענותנותו והעומו לנד קזה האחרון וכן תמלא אומר ונחנו מה, וכן בדוד משית אלקי יעקב כו' אמר לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוה כו' כו' עיי"ש.

והרב החסיד הקדוש ר' יוסף יעבץ בפירושו על מס' אבות כתב וז"ל ודע כי המופת המובהק על האדם אם השי"ת לנגדו תמיד שזה פרי כל החורה, כאומרו (דברים ז') את ה' אלקיך תירא ואותו תעבוד וכו' תדבק, השפלות, והסיפך הגאווה ואח"כ לך משל ע"ז משני אנשים שהי' להם אלק' דינרים לכל אחד, והאחד בכפר אשר כל אנשי' לא ישיגו אלק' דינרים אין ספק אלא שיתגאה זה על אנשי הכפר, והשני דר בלור אשר סוחר"י שרים, זה ישפל בעיניו עשרו והיה לאין, כן מי שהוא רחוק מן השי"ת ומלאכיו ומחסידיו, מתגאה על שלמטה ממנו, אמנם הנדיקים אשר השי"ת לנגדו תמיד ישפלו לנגדו עד עפר, כי בהביטם במעלת השי"ת ובמלאכיו ובחסידיו אשר מעולם ישפלו מאד בעיניהם, ואחר מו"ח כללי התורה הוא (תהלים ע"ו) נבזה בעיניו נמאס, וראה עדות שלמה הילך ע"ה על כל מה שאמרתי (משלי ט"ו) לב לדיק יהגה לענות ופי רשעים יביע רעות, רחוק ה' מרשעים ותפלת לדיקים ישמע, ואמר כי לב הנדיקים יהגה תמיד במה שימשך מזנו ענוה ושפלות, אמנם הרשעים לא דיים אשר יגבי' לבם, כי גם יולאו בפיהם גאווה כו' אמנם הנדיקים ישמע ה' תפלתם מאשר הם קרובים אליו תמיד כו' עיי"ש.

ובס' עמק המלך וז"ל וקשה למה משבח התורה משה רבינו במדת ענוה וכו' ה"י מדה טובה בעולם שלא ה"י בו אלא מוכת שזרת עניה עולה על כל מדות ומלות האמירות בתורה כי כל תיקוני התורה אינם אלא לחקן מדת ענוה עכ"ל.

ובס' ראשית חכמה וז"ל וכן מדברים הגורמים הענוה והשפלות הוא כאשר יסחכל בגדולת יולרנו יולר הכל מלך מלכי המלכים הקב"ה אשר אין לגדולתו חקר ואין לה חכלית כמו שהארכנו בזה בשער היראה וזה יביא לידי ענוה כמ"ש דוד המלך ע"ה כי אראה שמיך מעשה אלכעוטיך וגו' מה אנוש כי תזכרנו כי אפילו בעולם כלו סתם כיפת הרקיע הוא

במס' תענית כ"ב גרסינן ר' ברוקא חוזאה הוה שכיח בשוקא דבי לפט הוה שכיח אלי' גבי' א"ל איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי כו' אדהכי והכי אתי הנך תרי אחי א"ל הנך נמי בני עלמא דאתי גינחו אזל לגבייהו אמר להו מה עובדיכו אמרי לי' אינשי בדוחי אנן מבדחינן עציבי כו' ופירש ע"ז רבינו זי"ע מראד' שי"ן דהגמ' מרמז בזה על השני שחוקים שבעולם, הא' הוא האיש אשר הוא שוחק מן העולם זה הירא וחרד לדבר ד' אשר כבר השליך מעליו כל התאוות ופרוש ומובדל מתענוגי עוה"ז ואינו חושב ודואג עוד על עניני עוה"ז. והב' הוא האיש שהעולם שחוקים ממנו מהתנהגותו שזהיר מאד בדקדוקי מצות ובחומרותיהן אף בדברים שהעולם מקילים בהם ואינו מתבייש מן המלעיגים כמו שכתב רבינו ה"ר ז"ל בריש חלק אר"ח שאל יתבייש מפני המלעיגים עליו בעבודת השי"ת, אשר עליו כינוי חז"ל במחק לשונם במס' סנהדרין צ"ז וסר מרע משתולל, אמרי דבי ר' שילא כל מי שסר מרע משתולל על הבריות ופירש"י ז"ל שם כל העולם אומרים עליו שוטה הוא היינו משתולל לשון שטות כמו מוליך יוצאים שולל (איוב י"ב) עכ"ל, והוא בשטתו הולך שמוטב להקרא שוטה כל ימיו ולא לעשות שעה אחת רשע לפני המקום, כמאמרם ז"ל (עדיות פ"ה) אלו השנים הם בני עלמא דאתי גינחו באמת לאמתו,

הוא כנרגיר חרדל א"כ בני העולם אשר נחזקו נחשבו לאין וכמ"ס (דניאל ד') וכל דיורי ארעא כלא חשיבין כו' ובשער האהבה פ' י"א וז"ל גם מדת הענוה ימשך לאדם בהשתדלו בגדולה היוצר שאין לה סוף ותכלית וכמו שאמר משה רבינו ע"ה ונחנו מה שאין לנו בגדרי דר' נגד גדולתו יתעלה וכמו שנאריך בזה בשער הענוה בטוה"ש, כו'.

והראב"ד ע"ה פ"י בשער הקדושה ענין טהרה מביאה לידי קדושה וקדושה מביאה לידי ענוה הענין כי בהגיע האדם לידי הקדושה הנזכר בהכרח ימשך ממנה הענוה והטעם כי עיקר הקדושה הוא פרישות האדם עלמו מעניני העולם כדי שיחדק בבורא כאומרו קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקים, וכיון שאדם מתדבק בקונו ימשך עליו ענוה בהכרח כי אם יחרפוהו ויבזהו לא יחשוב העולם הזה להשיב על חרפתו כי מה שידברו עליו הוא מבזוי העוה"ז כו' ואפילו אם יחרפוהו בדבר הניגע לפנך הנפש הנפש שהוא קדושה אינה משגחת על הביזוי שעשו לה כי תחשוב זה לכפרת עונות כו', גם אפשר מדה הענוה על דרך שהיתה מדת הענוה של משה רבינו ע"ה שכאשר דברו מרים ואהרן עליו כתיב שם, והאיש משה עניו מאד והטעם לענותותו יש רמז בחיקונים מפני רוב הדביקות בבורא היה לו בוש להפרד ממנה ולהשיב, והסם השיב צעבור, כו'.

ובס' דברי תורה בשם הרב הגאון"ק כו' מרן ממאגליניא זי"ע, עה"פ אם יוכל איש למנות את עפר הארץ שהוא שפל בעיני עלמו כ"כ עד שעושה העפר עליו שהעפר הוא יותר טוב ממנו אז גם זרעך ימנה שנעשה ממנוה על בני ישראל ללמד אותם דרכי השי"ת, עכ"ל.

ובס' אמרי אלימלך ויגש וז"ל שמעתי מאתמו"ר ז"ל (הוא הרב הגה"ק ממאגליניא) כי בדור הזה עיקר העבודה הוא רוח נשברה ויוצן הדבר עפ"י המבואר בזה"ק ויקרא, אבל דא כתיב וזחי אלהים רוח נשברה וזחי אלהים כתיב ולא וזחי ה' ודאי הכי הוא קרבן אלהים לח כתיב אלא וזחי אלהים דהא וזיחא דא בגין אלהים ההוא סטר גבורה דיתבסס ויתבר רוחא דדינא לתברא חילא דדינא קשיא למיהוי ההוא רוחא תקיפא נשברה עכ"ל, לכן בדור הזה שנחרכה חוקק החרות וחילא דדינא קשיא ר"ל לריך להיות עיקר העבודה ברוח נשברה למיהוי ההוא רוחא תקיפא נשברה והנה ע"י שפלות ורוח נשברה גורם ג"כ השפלות השכינה בין ישראל כמ"ס אשכנז את דכא